

Liepa·Rugp./July·Aug. 1979-7

laišķai lietuviams

BRANGINKIME ŽODĮ	217	A. Mauragis
NĖRA DRAUGYSTĖS BE IŠTIKIMYBĖS	220	Nina Gailiūnienė
GYVENIMO ŽODIS	224	Chiara Lubich
ASYŽIUS IR ASYŽIETIS (IV)	225	Alfonsas Grauslys
KRIKŠČIONIŠKOJI DRAUGIŠKA MEILĖ	229	P. Daugintis, S.J.
GEOGRAFINĖ MALDA	232	A. Saulaitis, S.J.
TEGUL JOS VARDAS BŪNA MOTERIS	236	Marija Eivaitė
DARBO UNIVERSITETAS VILNIUJE	239	G. A.
VILNIAUS AKADEMIJOS ANTSPAUDAS	240	P. Rabikauskas, S.J.
SVETIMI UOSTAI IR LOTOSO VAISIAUS SALDUMAS	242	Danutė Bindokienė
TYLINČIOSIOS BAŽNYČIOS	245	A. Likanderienė
DABARTINIO POPIEŽIAUS POEZIJOS RINKINYS	246	Juozas Prunskis
AŠ PATS...	247	Birutė Ragauskienė
RASKIME LAIKO	249	R. Norkienė
KALBA	250	J. Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	251	D. ir G. Vakariai

234 ir 235 psl. Lino Meilaus nuotraukos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

RELIGINĖS ir TAUTINĖS
KULTŪROS ŽURNALAS
Liepa-Rugp./July Aug. 1979
Volume XXX No.7

BRANGINKIME ŽODĮ

A. MAURAGIS

Gal niekas taip žodžio nebrangina kaip poetai. Mat, jie yra žodžio meistrai. Jie iš žodžių, kaip iš plytų, sukuria gražiausius veikalus, kurie stovi ilgiau ir tvirčiau už architektūrinius paminklus. Romėnų poetas Horacijus, gyvenęs I a. prieš Kristų, gyrėsi pasistatęs sau paminklą, tvirtesnį už varį, aukštesnį už Egipto piramides. Ir tikrai — jo eilėraščiai ir odės tebėra gyvos, mielai skaitomos ir dabar, kai daugelis varinių ir akmeninių paminklų jau seniai sugriuvo ir sutrūnijo, nė ženklo nepalikę. Bet žodis ne tik poezijoje gali išlikti per amžius. Jis išlieka ir moksle, literatūroje, įvairiuose kitokuose raštuose, žodžiu — žmonijos kultūroje.

O kaip yra su istorija? Istorijoje žodis toks pat galingas, kaip ir kultūroje. Visi didieji ir mažieji pasaulio įvykiai buvo žodžio paskatinti arba liepti ir įsakyti. Žodis stovi pirma bet kokio darbo, kuris tampa kūnu, tik žodžiui padedant. Žodis yra civilizacijos kūrybinis veiksnys, be kurio neįmanoma nieko sukurti nei padaryti. Istorija, civilizacija ir kultūra galėjo prasidėti tik po to, kai jau žmogus pradėjo kalbėti. Net ir mąstyti nemokėtume, jei neturėtume žodžių.

Jau seniai yra pastebėta, kad žodis turi magišką galią: jis gali ir pakenkti, ir padėti. Žodis turi hipnotizuojančios galios. Sugestijos ir autosugestijos būdu jis veikia į nervų centrus, ir ne tik į tuos, kurie yra sąmonės žinioje, bet ir į tuos, kurie yra už žmogaus valios ir sąmonės ribų — į pasąmonę. Į žmogų patekę žodžiai, kad ir nejučiomis, gali sukelti nedarną organizmą; žmogus netenka pusiausvyros, gauna nervų sukrėtimą ir kitas nervines ligas, pats nesuspradamas kodėl. Žinome, kaip žmonės kartais bauriai plūstasi, apkalba, norėdami kitam pakenkti, visai nenujausdami, kad tais pačiais savo žodžiais gali sužeisti savo nervinę sistemą ir gauti nervų sutrikimą.

A. Kezio, S.J., nuotrauka

Jeigu istorijos eigoje žodis veikia kaip dinamitas — griaua kalnus ir stato miestus, tai privačiame gyvenime žodį galima palyginti su medicinos kapsule, kuria galima gydyti ir nuodyti žmones. Geras teisingas žodis yra ne tik vaistas, bet ir turtas, malonumas, sveikata, o blogas žodis yra nuodas. Melas, pyktis eina kartu su blogu žodžiu, keldami neapykantą, kerštą, skurdą bei kančią.

Visi žinome, kad šių laikų žmonės, ypač miestuose, yra nervingi. Pažiūrėjus į žmogų, rodos, nieko jam netrūksta, turtingai gyvena kartu su žmona, vaikus leidžia į mokyklą

— ko daugiau bereikia. Bet arčiau su jais susipažinus, galima pastebėti, kad vienas arba abudu serga nervų ligomis, pilni visokių negalavimų, patys nežino dėl ko. Tų priežasčių, be abejo, yra įvairių. Jos gali būti biologinės, fiziologinės, psichologinės, socialinės, moralinės ir t.t. Dr. Karen Horney savo knygoje "Self-Analysis" priskaičiuoja 10 pagrindinių linkmių, bet iš viso ji randa net 67 priežastis. Tai tik parodo, koks yra didelis nervinių sutrikimų įvairumas. Tos ligos ateina neprašytos, tačiau didelė jų dalis — ne be paties ligonio kaltės. Žmogus turi pats susirasti savo negalavimų priežastis ir atitinkamais žodžiais save "nusihipnotizuoti", išsivaduoti iš jų slegiančios hipnozės bei negeistinių įpročių. Šioje vietoje žodis yra vaistas, o daktaras — pats žmogus. Analizę reikia pačiam padaryti, taip pat ir pusiausvyrą tarp valingos ir nevalingos nervinės sistemos reikia pačiam surasti. Yra daug atvejų, kur nei aplinkybių pakeitimas, nei nervus raminantys vaistai negali ligos pagydyti. Tai gali padaryti tik žodžiai. Plačiau apie tai patarčiau pasiskaityti David Herold Fink knygoje "Release from Nervous Tension". Tai padėtų geriau suprasti nervinę sistemą ir žodžio galią.

Tenka stebėtis, kad primityviose tautose žodis buvo šventas, duotas žodis buvo šventai vykdomas. Ypač senovės lietuviai duoto žodžio šventai laikėsi. Tai matome iš Gedimino, Algirdo, Kęstučio ir Vytauto viešpatavimo laikų. Net priešų kronikos šią lietuvių ypatybę iškelia ir labai vertina. Nors VIII Dievo įsakymas — nekalbėk netiesos

— tebegalioja, bet mūsų laikų žmonija jau ją užmiršusi, jiems žodis jau nebešventas, jie nebijo jo sulaužyti. Niekados istorijoje nebuvo taip piktnaudojamas žodis, kaip šiais moderniaisiais laikais. Galima sakyti, kad visas šių dienų socialinis, politinis ir kartais net moralinis gyvenimas grindžiamas melu. Tad nereikia stebėtis, kad mūsų amžius yra kartu ir nervinių ligų amžius.

Jei neturime žodžiui pagarbos ir meilės, kaipgi galime tikėtis geresnės ateities? Galime įsigyti turtą ir garbės, bet tik ne sveiką nervų. Kai melas triumfuoja išorine forma, ir vidus negali būti sveikas, nes žodis yra neatskiriama sielos dalis.

Kaip ir kada gimė žodis ir kalba, mokslas dar nežino, tik spėlioja. Tačiau galime sakyti, kad kalba atėjo kartu su siela. Dievas vienu žodžiu sukūrė pasaulį ir žmogų, sakydamas *fiat* — *tebūna*. Šv. Jonas savo evangelijoje sako:

Pradžioje buvo Žodis.
Tas Žodis buvo pas Dievą,
ir Žodis buvo Dievas.
Jis pradžioje buvo pas Dievą.
Visa per jį atsirado,
ir be jo neatsirado nieko,
kas tik yra atsiradę.

Jei mes norime atnaujinti savo tikėjimą ir grąžinti pasaulį Dievui, tai turime pradėti nuo žodžio pagarbos, nuo meilės tiesai. Žodis turi būti šventas, nes jis yra mūsų sielos dalis.

- Premiją už visuomeninę veiklą Lietuvių Katalikų Bendrija paskyrė Australijoje gyvenančiam Viktorui Laukaičiui. Premija 500 dol., mecenatas kun. J. Prunskis.

- Geriausiu JAV vyskupijų savitiraščiu Katalikų spaudos sąjunga antrą kartą iš eilės išrinko "Chicago Catholic".

- Prel. Jonas Boll-Baltusevičius mirė gegužės 2 d., sulaukęs 72 m. amžiaus. Yra kai kuri laiką buvęs Kunigų vienybės pirmininku.

- Japonų šintoistų Iše šventovės vyr. kunigas Nijo su apie 30 šintoistų aplankė popiežių Joną Paulių II. Popiežius savo kalboje pažymėjo, kad vertina viską, kas jų tikyboje yra gera, ypač jų ištikinimą, kad visi žmonės lygūs.

NĖRA DRAUGYSTĖS BE IŠTIKIMYBĖS

(*"Laiškų lietuviams" konkurse III premiją laimėjęs straipsnis*)

NINA GAILIŪNIENĖ

1. ŽMOGAUS PRIGIMTIS REIKALAUJA, KAD JIS NEBŪTU VIENAS

Dievas tarė: "Padarykime žmogų į mūsų pačių išvaizdą ir panašumą" (Pradžios 1,26).

Šitoje Dievo ištarmėje svarbiausi žodžiai teologui yra *išvaizda* ir *panašumas*. Išvedęs analogiją tarp Dievo ir žmogaus, teologas gali autoritetingai tvirtinti, kad žmogus skiriasi nuo visų kitų gyvų sutvėrimų. Be savo fizinės prigimties, jis turi ir dvasinę prigimtį. Ta dvasinė prigimtis (mes ją vadiname siela) nusako žmogaus antgamtinę paskirtį. Išėjęs iš Dievo, jis vėl grįš pas Dievą, kaip amžinojo gyvenimo paveldėtojas.

Sociologija tyrinėja žmogaus žemiškąjį gyvenimą. Ji skelbia, kad žmogus yra sociali būtybė. Prie tokios išvados buvo lengva prieiti, tyrinėjant žmogaus gyvenimo būdą istorijos raidoje.

Kodėl žmogus pasidarė sociali būtybė? Sociologai turi labai praktišką atsakymą. Nuolat kovodamas už savo gyvybę ir egzistenciją, žmogus pastebėjo, kad jam lengviau išlikti gyvam ir savo reikmenis patenkinti, gyvenant grupėje, negu vienam. Atseit, kova už būvį privertė žmogų pasidaryti socialiu.

Niekas negalėtų sakyti, kad šitokia teorija būtų klaidinga. Ji tik nepakankamai gili. Pirmasis žmogus gyveno rojuje. Jam nereikėjo kovoti už savo būvį. Visa jo aplinkos flora ir fauna buvo jam labai draugiška. Tačiau Adomas, Biblija sako, nebuvo laimingas. Jis kažko ieškojo ir ilgėjosi.

Dievas Adomo vienatvę ir vienišumą suprato. Jis tarė: "Negera būti žmogui vienam" ir sutvėrė jam draugę, panašią į jį patį.

Taigi atrodo, kad ir sociologui būtų racionalu ieškoti pačios pirmąsios žmogaus socialumo priežasties Pradžios knygoje, net tame pačiame sakinyje. "Padarykime žmogų į mūsų pačių išvaizdą ir panašumą". Tik čia

sociologas turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Dievas savo ištarmėje vartoja daugiskaitą.

Daugiskaita Dievas kalba už visus Šv. Trejybės asmenis: Save, savo Sūnų ir Šv. Dvasią. Žemiškus terminus vartojant, galėtume Šv. Trejybę pavadinti Dievo asmens šeima. Dievas taip pat būtų vienišas, jeigu Jis neturėtų tobulos draugystės savo dievybės trijuose asmenyse.

Todėl ir apie Dievą galima sakyti, kad Jis savo prigimtyje yra sociali būtybė. Kadangi žmogus yra sukurtas panašus į Dievą, tai reiškia, kad jis atsinešė į pasaulį socialios būtybės pradžią savo prigimtyje. Socialumas sudaro žmogaus dvasinės prigimties integralinę dalį.

Kai žmogus atsiriboja nuo žmonių ir užsidaro savyje, yra ženklas, kad jis psichiškai ir emociškai yra nesveikas. Geriausias pavyzdys yra prieš porą metų miręs bilionierius Howard Hughes. Jam nereikėjo kovoti už savo būvį. Materiališkai jis buvo visiškai aprūpintas. O tačiau, užsidaręs savyje, pašalinęs nuo žmonių ir normalaus gyvenimo, jis išgyveno visišką savo asmenybės suirimą.

Ar tai nerodo, kad socialumo jausmo metmenys yra jausti žmogaus dvasinėje prigimtyje, o ne įgyti evoliucinėje žmogaus gyvenimo raidoje?

2. SĖBRAS NĖRA DRAUGAS

Amerikiečiai teisingai sako, kad žmogus nėra sala. Jam reikia kito žmogaus. Atrodo, kad neturėtų būti jokia problema rasti draugą, nes kiekvienas jo ieško. Iš dalies taip ir yra. Juk dažnai sakome, kad tas ar anas turi daug draugų.

Gyvenime draugo sąvoka pasidarė labai išplėsta. Draugu vadiname beveik kiekvieną šiek tiek artimesnį žmogų. Ir tų draugysčių pasidaro devynios galybės.

Vaikystės draugai. Mokyklos draugai. Kaimynystės draugai. Darbovietės draugai.

Sporto draugai. Korporacijų ir draugijų draugai. Organizacijų draugai. Partijų draugai. Stikliuko draugai. Kortų draugai. Balių draugai. Ir taip be galo.

Šitokios draugystės, kilusios iš žmogaus kasdienos reikalų ir santykių, nėra gilios. Kaip jų atsiradimas nėra labai vertingas, taip pasibaigimas nėra pragaištingas. Tokie ir nėra draugai tikra to žodžio prasme. Juos būtų galima vadinti sėbrais. Ypač kad sėbro sąvoka ir mena kažką netikro, įtartino, nepatikimo, neaiškaus.

Senovės graikų didmiesčio prekyvietėje tikriausiai buvo apstu žmonių. Tačiau Diogenas dienos šviesoje net su žiburiu tarp žmonių ieškojo *žmogaus*. Atrodo, kad tarp daugybės draugų šiandien nebūtų lengviau, kaip Diogenui, rasti *draugą*.

3. TIKROS DRAUGYSTĖS YPATYBĖS

Tikra draugystė yra pagrįsta dvasiniu bendravimu tarp dviejų ar daugiau asmenų. Tie asmens gali neturėti jokių bendrų interesų. Jie gali būti skirtingų charakterių, skirtingos socialinės padėties, net skirtingo išsilavinimo.

Teko skaityti apie vieną amerikietę. Jos pačios kilmė ir vyro aukštos pareigos iškėlė ją į socialines viršūnes. Draugų ir draugių jai tikrai netrūko. O ji, sakosi, turėjusi tik vieną draugę, be kurios nebūtų galėjusi gyventi. Ir ta buvo negrė, ilgai tarnavusi jos tėvų šeimoje.

Kas galėjo rišti išsilavinusią moterį su vyresnio amžiaus negre, kurios vienintelė mokykla buvo tikrai kasdien skaitoma Biblija? Ogi meilė be jokių savanaudiškumo priemaišų. Ji galėdavusi išpasakoti giliausias savo širdies paslaptis be jokios baimės būti pasmerkta ar mažiau mylima. Nebuvę atsitikimo, kad išliejusi savo širdies skausmą (o kiek tų širdies skausmų turi tos aukštos klasės damos!), nebūtų išėjusi su lengvesne širdimi. Ji žinojo be mažiausios abejonės, kad paslaptis bus išlaikyta ir patarimai geri.

Nežiūrint amžiaus, išsilavinimo, socialinės padėties, net rasinių skirtumų, sena negrė turėjo visus tikro draugo privalumus. Ji nesavanaudiškai mylėjo. Buvo ištikima. Sau-

gojo paslaptį. Davė patarimus, padiktuotus grynų sąžinės.

Kristus išsitaria apie draugystę trumpai, bet pasako daug. Kuo ilgiau Jėzaus mokiniai buvo drauge su juo, tuo labiau darėsi jiems aišku, kad Jėzus buvo daugiau, negu geras ir išmintingas žmogus. Todėl jie vadino Jį ne tik mokytoju, bet ir viešpačiu.

Žmogus, vadindamas kitą viešpačiu, ar Dievą, ar tik žemišką valdovą, tuo pačiu pastato save į tarno vietą. Tai turėdamas mintyje, Kristus ir sako savo mokiniams: "Jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs" (Jn 15,15). Atseit, nuo draugų nelaikomos jokios paslaptys. Jiems leidžiama viską žinoti.

"Kaip mane Tėvas mylėjo, taip aš jus mylėjau", toliau sako Kristus. Tikrus draugus visada riša meilė. Pagal Kristaus standartą, ta meilė turėtų būti ribota tik mirtimi. "Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti" (Jn 15,13). Čia, aišku, jis turi minty tik savąją meilę, kuri nuvedė jį ant kryžiaus. Iš savo mokinių tokios meilės jis nesitiki. Tačiau meilė yra pagrindinis dvasinės draugystės elementas. Todėl Jėzus tiesiog įsako savo mokiniams vienas kitą mylėti. "Tai mano įsakymas, kad vienas kitą mylėtumėte, kaip aš jus kad myliu" (Jn 15,12).

4. GERIAU PRIEŠAS, KAIP NEIŠTIKIMAS DRAUGAS

Amerikiečių patarlė sako: "Kas turi blogą draugą, tam nereikia priešo". Teisingai, bet gana švelniai išsireikšta. Iš tikrųjų žmogui daug geriau turėti priešą, kaip neištikimą draugą. Pažindamas priešą, žmogus gali apsisaugoti. Nuo neištikimo draugo nėra apsaugos, kaip nuo namų vagies. Jis žino viską.

Nenuostabu, kad draugo išdavimą žmonės laiko pačiu žemiausiu nusikaltimu. Visų išdavikų priešaky stovi Judas. Jis išdavė mirčiai visai nekaltą ir tik už menką sumą pinigų. Lyg to būtų maža, pabučiavimą — tą

pačią gražiausią draugystės išraišką — Judas panaudojo, kaip išdavimo ženklą.

Draugo išdavimą gaubia tragizmas ir nuožmus širdies skausmas. Tomus prirašius, jo geriau neišsakytum ir skausmo gilumo neišmatuotum, kaip tais trimis į istoriją įėjusiais žodžiais: "Ir tu, Brute?..."

Kad išdavimas baigtųsi išduotojo fizine mirtimi, yra retenybė. Bet vadinamas "character assassination", t.y. gero vardo sunaikinimas, pasidarė tiesiog epidemija. Pavyzdžių nereikia toli ieškoti. Imkime tik paskutiniuosius mūsų mirusius prezidentus: Eisenhower, Kennedy ir Johnson.

Kodėl tos prezidentų "draugės" (pažinties metu buvusios visiškai patikimos ir gero vardo moterys) laukė po 10-15 metų po jų mirties parašyti savo "atsiminimus" apie vadinamas "meilės aferas", įvykusias prieš 20 ar net 30 metų? Turbūt dėl dviejų sumetimų.

Tokius "atsiminimus" rašant, reikia pasidėti visus skrupulus į šalį. Jeigu autorė ir norėtų būti ištikima tiesai ir santūri, tai leidėjas išreikalauja, kad istorija būtų sensacinga. O to siekiant, reikia kiekvieną susitikimą perkelti į miegamąjį. Kad ir nekalčiausią pasikalbėjimą reikia paversti flirtu, vedančiu į lovą. Jokie faktai čia nereikalingi. Tokių "prisiminimų" sandėlis yra vaizduotė. Vienintelė vaizduotės kontroliuotoja būtų autorės sąžinė, bet ją yra nupirkęs leidėjas... Ir ne už trisdešimt grašių.

Sako, kad šuo nedrįsta įkštajam pažiūrėti į akis. Matyt, ir tos prezidentų "draugės" nors už riebų honorarą pardavė žmogaus sąžinę, bet dar turėjo šuniškas akis. Nedrįso įkšti tiems vyrams, kol jie buvo gyvi, kad nereikėtų pažvelgti į akis. Ar dar baisiau — į "lie detector" aparatą...

Antrąją taip labai pavėluotai "atsiminimų" rašymo priežastį taip pat galima atspėti. Prieš 20 ar 30 metų visuomenė dar nebuvo taip žemai moraliai puolusi, kad tokias knygas skaitytų ir jų autorius toleruotų. Jei kas ir būtų atsitikę, respektas autoritetui vertė tylėti. Per paskutiniuosius du dešimtmečius masių skonis pasikeitė. Atrodo, nieko neliko, kas dar būtų laikoma gerbtina ir

šventa. Masės jaučia kažkokį velnišką džiaugsmą, kai kadaise buvusį garbingą žmogų mato sumurdintą purve. Kai gyvųjų tarpe neranda aukų nešvariai sensacijai, spauda traukia mirusius iš kapų. Dar patogiausiu: jie negali gintis. Prie griaučių lengviau limpa purvas, kaip prie gyvo kūno...

Deja, ne vien didieji yra nuodėmingi. Bent kelis kartus per metus "dear Abby" ir "Ann Landers" skiltyse pasirodo tokie skundai: "mano vyras turėjo aferą su savo geriausio draugo žmona", arba "mano geriausia draugė, kuriai mes visaip padėjome po jos vyro mirties, paviliojo mano vyrą" ir t.t. Skundai paprastai baigiami įspėjimu, kad kiti būtų atsargūs su savo geriausiu draugu ar drauge.

Mintis, kad yra pavojinga turėti intymų draugą ar draugę, peršasi ir be tokių įspėjimų. Ypatingai pavojinga žmonėms, kurie yra pasiekę bent šio tokio garso ar pakeliui į jį. Ar būsi valstybės galva, ar po piežius, gali tikėtis, kad atsiras kas sufantazuotą sensaciją, jeigu tik gera suma pinigų bus už ją pasiūlyta.

Aukštuosiuose mūsų visuomenės sluoksniuose šiais laikais draugo vietą užėmė psichiatras. Saugiau. Atidengęs savo vidaus paslaptis, gali tikėtis, kad jos neišeis į viešumą. Kas pasakys psichiatro kabinete, lieka profesinė paslaptis.

Lengviausiai draugais pasidaro vaikai. Mat, jie neturi baimės pasirodyti, kokie iš tikrųjų yra. Jie dar neišmoko užsidėti kaukės. Tai padaryti gyvenimas išmoko daug vėliau. Todėl draugystės, užsimezgdusios jaunystėje, dažnai išlieka visam gyvenimui. Pasitaiko, kad apie kokį asmenį yra blogos nuomonės visi, kas tik su juo susiduria, O atsiranda vienas, kuris jį gina: "Jis tik toks atrodo, bet turi aukso širdį. Aš pažįstu jį nuo tada, kai jis dar buvo vaikas. ..."

Vėlesniame amžiuje įsigyti draugą jau daug sunkiau. Niekas nenori kitam pasirodyti savo dvasiniame nuogume. Ypač jei tas vidujinis nuogumas, kaip ir senstantis kūnas, jau yra netekęs savo grožio... Grėsmė nusivilti yra didelė.

5. NEIEŠKOJĘS — NERASI

Nors reikia sutikti su šio konkurso temos mintimi, kad geras draugas yra retenybė, bet vis tiek verta jo ieškoti. Retenybė visados yra brangi ir vertinga. Tas pat ir su draugu.

O be to, gal mums tik atrodo, kad išgyvename ypatingą gerų draugų krizę. Ar ne visados taip buvo? Škotų teisėjas Henry Home, gyvenęs prieš 200 metų, komentuo-damas Kristaus pasakymą: "Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti", štai ką sako: "Būtų ne tiek jau sunku mirti už draugą, kaip rasti tokį draugą, už kurį mirti būtų verta. .

Kaip draugą rasti? Emerson sako, kad "vienintelis būdas turėti draugą yra būti geru draugu". Kitaip sakant, taisyklė bet kokiame gėriui pasiekti yra ta pati — pradėk nuo savęs. Būk geras draugas kitam.

Pirmoji ir pagrindinė darugystės taisyklė: išlaikyk paslaptį, nors ir kaip maža ar didelė ji būtų. Kas man atrodo tik juokinga smulkmena, tau ar kitam galbūt yra labai didelis dalykas. Ir atvirkščiai.

Nekeisk draugų, kaip rūbus pagal sezoną ar madą. Būk ištikimas visados.

Turėk laiko ir noro išklausti draugo skundus. Dažniausiai jokios ypatingos pagalbos ir nereikia. Širdis palengvėja vien tik išsikalbėjus. Mūsų kaimas psichologijų nestudijavo ir psichiatrų neturėjo, o seniai žinojo, kad "skausmas pasidalintas perpus sumažėja".

Jausk pareigą draugą apginti. Šita taisyklė įsidėmėtina mums, lietuviams. Tiesiog yra stebėtina, kaip žmonės mėgsta apkalbėti kitus už akių. "Draugai" ne tik negina, bet dar apkalbas "pataiso" tik jiems žinomomis šeimos smulkmenomis.

Turėk drąsos pasakyti, draugui į akis tiesą. Jeigu jis daro bloga, turi pareigą sudrausti. Jeigu to nedarysi, kad draugystė neiširtų, nori ar ne, esi pavojuje pasidaryti savanaudis pataikūnas. Pataikūnų niekados netrūko karalių ir valdovų rūmuose.

Anglijos karališkų rūmų dvariškis Sir

Walter Raleigh, gyvenęs 17 šimtmeetyje, turėjo progos prisižiūrėti, ką daro pataikavimas. Jis sako: "Pataikūnai yra patys blogiausi išdavikai. Jie sustiprins tavo silpnybes, padrąsins tave bet kokiame blogyje, niekur neperspės, bet taip nutušuos ir nudažys visas tavo ydas ir silpnybes, kad tu, jiems norint, niekados neatskirsi gėrio nuo blogio ar ydos nuo dorybės".

Ar dar reikia įrodymų, kad kas čia pasakyta, yra teisinga dabar, kaip buvo prieš du šimtus metų? Jeigu Shah Mohammed Reza Pahlevi nebūtų apsisitęs pataikūnais, jis dar būtų Irano soste. Tikri draugai būtų nurodę monarchui jo daromas klaidas. Pataikūnai sakė tai, ką valdovas norėjo girdėti, kad neprarastų jo malonės.

"Jūs būsite mano draugai, jei darysite, ką jums įsakau" (Jn 15,14) kalbėjo Kristus savo mokiniams. Ne tik monarchai, bet kiekvienas valdžią ir galią turintis asmuo turi didelę pagundą reikalauti iš savo padėjų visiško lojalumo. Tai veda į didelį pavojų. Jei prezidentas Richard Nixon būtų turėjęs apie save draugus, o ne ištikimus padėjėjus, jam nebūtų reikėję palikti Baltųjų Rūmų.

Žmogus kartais gali nematyti savo ydų, apie kurias kiti kalba ir jas pajuokia. Draugystė suteikia ypatingą privilegiją nurodyti jo ydas. Naudokis ta privilegija ir pasakyk draugui apie jo ydas, jeigu yra vilties, kad jis mėgintų pasitaisyti. Bet yra ydų, kaip pvz. alkoholizmas, kur draugo perspėjimas neturi svorio.

Nė vienam žmogui nėra malonu girdėti iš draugo apie savo ydas. Bet kiekviena tikra draugystė tokį kritišką bandymą turi išlaikyti. Jeigu dėl to draugystė nutrūksta, reiškia nebuvo jai gerų pagrindų.

Iš to, kas pasakyta, matyti, kad norint būti geru draugu, turi atsisakyti savanaudiškumo. Ta yda taip artima kiekvienam, lyg būtų antroji prigimtis. Ją nugalėjus, atsiveria laisvas kelias į dvasinį tobulėjimą, kuris veda į Dievą.

O kas turi Dievą už draugą, tas turi viską.

GYVENIMO ŽODIS

CHIARA LUBICH

“Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, kaip turtuoliui įeiti į dangaus karalystę”.

Gal jį pažinai. Jį vadino Išrinktuuju. Tai buvo aukštas, gražus, inteligentiškas ir turtingas. Kada išgirdo, kad Dievas jį šaukia, nestabtelėjo nė trumpam. Neatsisuko atgal. Atrodo, kad turtai jam būtų lyg nebuvę. Viską išdalino. Norėdamas išgelbėti skęstantį berniuką, pats prigėrė ežere, būdamas 33 metų. Jo kapo paminklo lentoj užrašyta: “Pasirinko Dievą ir nieko daugiau”.

“Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, kaip turtuoliui įeiti į dangaus karalystę”.

Ar tu esi turtingas? Ar tau daro įspūdį tie žodžiai? Manau, kad teisingai stabteli pagalvoti, kaip pasielgti. Jėzus nieko nesakė tik šiaip sau. Tad reikia priimti šiuos žodžius rimtai ir jų neatskiesti.

Stenkimės suprasti tuos žodžius iš Jo elgesio su turtuoliais. Zakėjui, kuris atiduoda pusę savo turto, sako: išganymas įėjo į šiuos namus. Apaštalų darbai liudija, kad pirmą kartą Bendrijoje turtų atidavimas bendruomenei buvo laisvas. Tad konkretaus turtų atsisakymo nebuvo reikalaujama. Tad Jėzus neturėjo omeny įkurti bendruomenės tokių žmonių, kurie atmestų bet kokį turtą.

Tačiau sako: “Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, kaip turtuoliui įeiti į dangaus karalystę”.

Tad ką Jėzus pasmerkia? Tikriausiai ne šios žemės gėrybes, bet prisirišimą prie jų. Kodėl? Aišku: viskas priklauso Dievui, bet turtuolis elgiasi taip, lyg turtai būtų jo paties.

Faktas, kad turtas užima Dievo vietą žmogaus širdyje, jį apakina ir palengvina kelią visokioms nedorybėms. Apaštalas šv. Paulius rašo: “Nes tie, kurie nori pralobti, įpuola į pagundą ir į velnio žabangus, į dau-

gelį nenaudingų ir žalingų pageidimų, paskindinančių žmones į prapultį ir žuvimą, nes visų blogumų šaknis yra godulystė. Kai kurie jai pasidavę nuklydo nuo tikėjimo į daugelį skausmų” (1Tim6,9). Jau graikų filosofas Platonas sako: “Negalimas daiktas, kad nepaprastai geras žmogus tuo pačiu laiku būtų ir nepaprastai turtingas”.

Kaip tad turi elgtis turtingieji? Reikia, kad turėtų laisvą širdį, visišką atvirą Dievui, kad jaustųsi turtų administratoriais ir žinotų, kaip Jonas Paulius II sako, kad ant tų turtų yra uždėta visuomeninė ipoteka. Šios žemės gėrybės savyje nėra blogos. Nereikia jų niekinti, bet gerai panaudoti kitų gerovei.

“Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, kaip turtuoliui įeiti į dangaus karalystę”.

Gal sakysi, kad nesi tikrai turtingas, ir tie žodžiai taikomi ne tau? Atkreipk dėmesį štai į ką. Klausimas, kurį susirūpinę apaštalai davė Kristui tuoj po aukščiau minėtų žodžių, buvo: “Tai kas gali būti išganytas?” Tatai aiškiai parodo, kad tie žodžiai buvo taikomi daugiau ar mažiau visiems. Ir tas, kuris viską paliko, gali būti prisirišęs prie daugelio dalykų... Ir elgeta, kuris keikia, jei kas paliečia jo terbą, gali būti laikomas turtingu Dievo akyse.

Išvertė kun. Antanas Sabas

- Kinijos sostinėje Pekine per Velykas įvyko iškilmingos pamaldos vienintelėje ten esančioje katalikų bažnyčioje. Apie pamaldas paskelbė ir valdižos žinių agentūra, pažymėdama, kad jose dalyvavo užsieniečiai ir kinai katalikai.

- Vatikano Krikščionių Vienybės sekretoriato pirmininkas kard. Willebrands buvo nuvykęs į Gruziją ir ten su stačiatikių patriarchu tarėsi apie katalikų ir stačiatikių santykių vystymąsi. Kardinolas dalyvavo ir stačiatikių pamaldose.

ASYŽIUS IR ASYŽIETIS (IV)

ALFONSAS GRAUSLYS

Šioje serijos atkarpoje susipažinsime su dviem rašytojais, šveicarų ir graikų, kurie savo raštais yra įrodę meilę Asyžiaus šventajam. Ar juodu yra lankę Asyžių, ten stengdamiesi pasekti šventojo pėdsakais ir pagyventi jo atmosfera, prikeldami jį savo širdyse, nežinau, bet parašyti apie šventąjį taip, kaip jie rašė, neįmanoma jo nemylint. Vienas jų — tai W. Nigg, o antras — N. Kantzakis.

Walter Nigg, gimęs 1903 m. Šveicarijos Ciuriche (atrodo, kad jis ir dabar ten gyvena), evangelikas reformatas, religinių knygų rašytojas. Jis ekumenistas ir visuotinis krikščionis, nes visų krikščionių bažnyčiose bei atskirų krikščionių gyvenime ir jų raštuose randamas vertybes jis kelia ir brangina savo raštuose. Ypatingą dėmesį jis skiria šventiesiems ir šventumo siekiančioms asmenybėms. Jis rašo apie visus bet kurioje krikščionių bendruomenėje esančius asmenis, kurių gyvenime pastebimas rimtas skaitymasis su krikščionybe. Savo parašytose knygose (jų yra apie 20) jis rašo apie šventas religines asmenybes Senajame Testamente ir vėlesniais, mus siekiančiais laikais. Jo knygų tema yra didieji mąstytojai, susirūpinę krikščionybės dabartimi ir ateitimi. Savo raštais jis susitelkia prie didžiųjų vienuolių ir jų šventų kūrėjų, bet taip pat įdomaujasi ir tuo turtingu atskirų asmenybių religiniu gyvenimu, kuriam atstovauja katalikų ir protestantų mistikai. Jis rūpinasi ir atgailautojais, kurie savo dideliais atsižadėjimais stengiasi atsilyginti už savo nuodėmes bei kaltes, drauge skubėdami įsijungti į šventumo siekimo kelią, kuriuo eidami tikisi atsilyginti už nuodėmingai praleistą laiką. Jis rašo ir apie tikėjimo klausimais klystančius, stengdamasis įsigilinti ir įsijausti į jų dvasinį pasaulį, nepamiršdamas fakto, kad jų daugumas blogos valios neturėjo, jie buvo įsitikinę savo skelbiamų idėjų tiesa, o kai kurie savo įsitikinimus net gyvybės auka

patvirtino. Tų visų temų ašis — tai žmogus krikščionis, kurį jis myli ir nori suprasti, kurio šventumu yra susirūpinęs.

Tačiau iš visų jo knygų labiausiai žinoma yra "Grosse Heilige" (Didieji šventieji). Ji yra išversta į daugelį kalbų ir susilaukusi daugiausia laidų. Joje, šalia dešimties žinomiausių katalikų šventųjų, yra rašoma ir apie vienuoliktą — protestantą Gerhard Tersteegen. Jis, matuojant katalikų mastu, būtų vertas paskelbti šventuoju. Šis veikalas (per 500 puslapių) pirmą kartą išleistas 1947 m. Artemis Verlag leidyklos Ciuriche, o 1974 m. pasirodė jo devintoji laida. Nors labai rūpestingai sekdamas knygų pasirodymą įvairiomis kalbomis Vakarų pasaulyje, nesu užtikęs jokio kito rašytojo, kurs su tokia meile šventiesiems beveik visą gyvenimą būtų susitelkęs prie šventumo temos. Visus jo veikalus skaitydamas, negali nesusidomėti šventaisiais ir jų nepamilti. Jo knyga "Grosse Heilige" yra taip patraukli, kad bet kur iš namų išvažiuodamas negali jos nepasiimti drauge. Ji yra verta daug kartų skaityti. Tikrai atrodo, kad W. Nigg turi ypatingą meilės charizmą šventiesiems. Kaip gaila, kad 16-tojo šimtmečio reformatoriai nepripažino šventųjų asmenybių galimybes. O juk nepripažinti šventųjų reiškia paneigti šventuosius kuriančios Dievo malonės visagalybę. Ar tokia jų nuotaika neprieštarauja šv. Pauliaus tvirtinimui: "Aš visa galiu tame, kuris mane stiprina" (Fil4,13)? Šventieji geriausiai įrodo konkretų Dievo malonės veikimą.

Tad visai nenuostabu, kad W. Nigg buvo pakviestas aktyviai dalyvauti šv. Pranciškaus jubiliejaus šventėje. Prie to kvietimo prisidėjo ir tas faktas, kad savo didžiojoje knygoje apie šventuosius šv. Pranciškui jis paskiria žymiai daugiau vietos negu kitiems.

Šis jubiliejus buvo minimas 1976 m. šv. Pranciškaus 750 m. mirties metinių proga. Paminėjimui įamžinti katalikiškoji Vokietija

jos Herderio leidykla 1975 m. išleido didesnio formato 132 psl. albumą. To leidinio 43 puslapius užpildė W. Niggo tekstas apie šventąjį, o likusią dalį — menininko, žinomo Vokietijoje fotografo Toni Schneiderio nuotraukos. Tose daugiausia spalvotose nuotraukose matome Asyžiaus gamtą ir garsiųjų viduramžio menininkų freskus iš šventojo gyvenimo ir legendų epizodų.

W. Niggo tekstas suskirstytas į 18 skyrelių, kuriuose autorius, sustodamas prie įvairių šventojo gyvenimo momentų, daro originalias, kitur neužtinkamas išvadas. Pirmajame, pavadintame "Pranciškaus paslaptis", autorius prisimena Pranciškaus mokinio Egidijaus posakį apie šventąjį, kad "niekas neturi Pranciškaus vardo tarti, neįsudaamas jo didelio saldumo". Šiame posakyje Nigg mato šventojo neišsakomumą, nes, anot jo, "beveik neišsivaizduojama, kad kada nors tokia Kristumi pažymėta asmenybė galėjo gyventi žemėje. Vien protu Pranciškus nepagaunamas... Maža tokių viduramžio asmenybių, apie kurias tiek daug žinių turėtume. ..." Todėl autorius pateisina visas apie šventąjį kilusias legendas, nes be jų jo asmenybė liktų lyg gėlė be kvapo. Tos legendos — tai meniškas atpasakojimas tikrų, istorinių šventojo gyvenimo įvykių. Pranciškui pažinti neužtenka paprastos abėcėlės, bet reikia jo gyvenimo paveikslų, kuriais minėtas albumas jį vaizduoja. Tokias ir kitas panašias išvadas autorius daro tam, kad šventojo spinduliavimo įtakoje atsiradęs skaitytojas persisunktų jo dvasia ir bent truputį pajustų jo įtaką.

Žvelgdamas į šventojo jaunystę, į jo dosnumą pavargėliams, į jo ligą ir dvasios keitimąsi bei rimtėjimą sveikstant, autorius daro gyvenimiškas išvadas iš pirmojo didžiojo Pranciškaus nusigalėjimo, kai jis raupsuotajam pabučiuoja ranką, kai vėliau pradeda raupsuotiesiems tarnauti. .. Šiuo ir kitais nusigalėjimais Pranciškus pajunta, kad tai, kas iki šiol jam atrodė kartu, tampa saldu; kas iki šiol buvo sunku, pasidaro lengva ir net virsta džiaugsmu. Galėtume save klausti, ar tie išgyvenimai nevirto jam Evangelijos žodžių iliustracija, kad "mano

jungas švelnus, mano našta lengva" (Mt n, 30)? Dėl to išgyvenimo jam Evangelijos žodžiai pasidarė gyvenimiški, todėl jis panorą Evangeliją pažodžiui suprasti ir vykdyti, be jokių jos žodžių stiprumą atskiedžiančių aiškinimų?

Sužinojęs iš Evangelijos, kad Kristus iš savo mokinių reikalavo neturto, jis labai nudžiugo ir neturtą taip pamilo, kad su juo visam gyvenimui susijungė, lyg sužieduotinis su sužieduotine. Neturtas, jo supratimu, virto didžiausiu turtu, kurs išsaugojo jo laisvę ir pašalino kliūtį tarp jo ir J. Kristaus. Jis negalėjo kitaip elgtis, jeigu jo Viešpats apie savo visišką neturtą Evangelijoje sakė: "Lapės turi urvus, padangių sparnuočiai lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti" (Mt8,20). Ir šiandien besilankantiems Asyžiuje, kylant į Subasio kalną, palydovai parodo uoloje urvą, kuriame Pranciškus kartais gyvendavo. W. Nigg, prisimindamas paskutinį šventojo atsisveikinimą su turtu, kai jis vyskupo ir minios akių vaizdoje atidavė paskutinius savo drabužius, kelia klausimą: kažin ar šitoks radikalus ryšių nutraukimas su savaisiais turi kitų panašaus ryžtingumo pavyzdžių šventųjų gyvenime? Autorius rašo, kad vėliau, kai buvo kartą šventojo klausama, kuris gyvenimo įvykis jam buvęs sunkiausias, jis atsakė: atsisveikinimas su tėvu. Tačiau tokio heroizmo kartais reikia, norint sekti Kristumi ir vykdyti jo Evangeliją. O šventasis "šio sekimo pareigą taip rimtai vykdė, kaip prieš jį ar po jo joks kitas krikščionis neįvykdė" (W. Nigg). Vienintelis jo noras buvo, kad jo sekėjai Evangeliją gyventų, ir kad tokio gyvenimo spinduliavimas veiktų aplinką. Matydamas nemaža peiktinų dalykų anų laikų Bažnyčioje, jis nekritikavo, o tik kentėjo. Jis gyveno ta nuotaika, kad "Bažnyčią tegalima reformuoti, dėl jos ir už ją kenčiant". Čia dar galėtume pridėti, kad sėkmingiausias protestas prieš blogį ir tikros reformos pradžia — tai tylus, nuolankus asmeninis šventumas.

Tame jubiliejiniam albume W. Nigg pabrėžia, kad šv. Pranciškus tikrai išgyveno Evangeliją kaip Linksmą Naujieną. Tą

linksmumą ir džiaugsmą jis visuomet rodydavo saviškiams, kartais net vaikiškai linksmu elgesiu. Visuose priešingumuose, nesėkmėse ir nelaimėse matydamas Dievo valią, jis niekad neprarasdavo giedros. Savo aplinkoje jis negalėdavo pakelti nuliūdusio veido, nes jam atrodė, kad tai nesutaiinama su krikščionybe. Jis negalėjo liūdėti, nes visa, kas auga, žydi, bėgioja, jam dvelkė Dievu. Jis nenorėjo nieko nuliūdinti, negalėjo žolės mindžioti, medžio šakelės nulaužti, sumindžioti išsigandusio bėgančio vabalėlio. Visi judantys ar nejudantys, gyvi ar negyvi gamtos tvariniai jam buvo broliai ir seserys, kurie savo buvimu garbino Dievą. Džiaugdamasis jis nenorėjo niekam kad ir mažiausiu debesėliu tapti, niekam nenorėjo saulės užstoti.

Baigdamas savo rašinį, W. Nigg pamini kai kurių šventuoju susižavėjusių rašytojų posakius. Religinis filosofas N. Berdiajev savo autobiografijoje yra rašęs, kad "Pranciškus yra krikščionių istorijos svarbiausias įvykis". Jis pamini ir vokiečių katalikų mąstytoją R. Schneider, kuris sakė, kad šventasis buvo Dievo Apvaizdos numatytas pradėti Dievo žodį vykdyti (o ne tik jį skelbti). Minimasis ir prancūzų katalikų rašytojas J. Green, kurs savo dienoraštyje buvo įrašęs: "Jau pora dienų, kaip aš klausiu save, ar Kristus nėra savo Evangelijos šv. Pranciškaus gyvenamu metu antrą kartą paskelbęs".

Čia verta dar prisiminti talentingą vokiečių rašytoją ir poetą H. Hesse. Jis savo beletristinio kūrinio "Peter Camenzind" personažo lūpomis žavisi Asyžiumi ir jo šventuoju: "Pirmą sykį man pavyko pažinti Pranciškų iš Asyžiaus, tą labiausiai palaimintą ir dieviškiausią iš visų šventųjų. Aštuonios nuostabios Umbrijoje buvimo dienos man visada atrodė kaip gražus mano jaunystės vakaro saulėlydis. Aš kasdien žiūrėjau į šviesų, šventadienišką pavasario peizažą, tartum į geras Dievo akis". Tame pačiame kūrinyje jis sakosi to šventojo religinį ir poetinį kūrinių "Saulės giesmę" beveik atmintinai mokėjęs. Vaikščiojant Asyžiaus gatvėmis, jam atrodydavo, kad šventasis eina šalia jo. Asyžiaus šventasis taip jį buvo

paveikęs, kad vieną negalintį vaikščioti vargšą jis pradėjo globoti, prisimindamas šv. Pranciškų.

NIKOS KAZANTZAKIS (1885-1957)

Kazantzakis buvo graikas stačiatikis, gimęs Kretos saloje, talentingas rašytojas, poetas, dramaturgas, klasikinių veikalų vertėjas. Tai mistinio pobūdžio realistas, rašęs įdomiu, patraukliu stiliumi. Jo filosofinėje kūryboje jaučiama prancūzų filosofo Bergsono įtaka, o romanuose jį neigiamai yra paveikęs vokiečių priešreliginės krypties filosofas Nietzsche. Didelėje filosofinio pobūdžio poemoje "Odissey" jis atskleidžia savo gyvenimo eigą. Jo romanai išversti į daugelį kalbų. Anglų kalba turime jo "Zorba the Greek", "Christ Crucified", "The last Temptation of Christ" ir kt. Oficialiai jis buvo krikščionis stačiatikis, bet iš tikrųjų gan tolimas stačiatikių krikščionybės mokslui. Kaip krikščionybės, taip ir Kristaus nesusprato teisingai. Nenuostabu, kad vienas jo romanas praeityje buvo indekse, t.y. katalikams draudžiamų skaityti knygų sąrašė. O tačiau į šios straipsnių serijos atkarpą jį įrikiuojame dėl paskutinės jo gyvenamo knygos — romano apie šv. Pranciškų. Ši knyga parašyta 1953 m., netrukus pasirodė išversta į anglų kalbą, vardu "Saint Francis". 1964 m. Fischer Buecheri leidykla išleido ją vokiečių kalba "Mein Franz von Assisi" vardu. Iš tos knygos aiškėja, kad Kazantzakis per šio šventojo meilę gyvenimo gale priartėjo prie krikščionybės bent ta prasme, kad jo širdis sukrikščionėjo. Šį tvirtinimą grindžiu autoriaus pasisakymu knygos įžangoje. Įžangoje jis pasisako stengęsis pagauti esminius šio šventojo gyvenimo bruožus, kai ką kūrybiškai nuo savęs pridėdamas — tai, ko nebuvo, bet galėjo būti ir kas sutaiinama su jo gyvenimu ar išplaukia iš jo dvasios. "Meilė ir dievotumas bei nuostaba lydėjo mane, rašant šią legendą, tikresnę už tiesą. Dažnai stambūs ašarų lašai suvilgydavo rankraštį. Dažnai pajusdavau kažkokį šmėkštelėjimą ore, mosuojant ranka su amžinai atsinaujinančia žaizda. . . Rašydamas jutau aplink save nematomą ramybę".

Nors šis romanas yra lyg mylimo šv. Pranciškaus mokinio brolio Leono atsiminimai apie Šventąjį, su juo susitikimai ir pasikalbėjimai, tačiau autoriaus pasisakymai įžangoje parodo jo paties jausmus šventajam Pranciškui, kad ir tariamai Leono lūpomis išreikštus. Kad pajustume autoriaus meilę aprašomam šventajam, reikia atskleisti kai kuriuos tos meilės pasireiškimus, aprašytus knygoje.

Jei reiktų visa tai, ką autorius šioje knygoje pasako, išreikšti vienu žodžiu, tas žodis būtų — *susižavėjimas*.

Pirmose knygos eilutėse autorius brolio Leono lūpomis pasisako apie savo nerimavimą bei po pasaulį blaškymąsi, ieškant Dievo. Viską pamiršęs, vienoje rankoje laikydamas duonos riekę, o kitoje porą alyvmedžio uogų, badaudamas, jis pamiršta valgyti, nes ieško Dievo. Ir štai nusileidusi Dievo ranka jį paima drauge su Tėvu Pranciškum, ir jie abu suranda Dievą. Drauge su pavasariu džiaugimasis Dievu nusileidžia į jo širdį. Juokiasi medžių lapai... Dievas tampa lietumi ir nulyja į žemę... O saldybe, mano Dieve, o palaima... Jis lyja į mano širdį, kuri suskyla: išdygsta daigas, ir tu, Tėve Pranciškau, pasirodai...

Susižavėjimą Asyžiaus miestu jis reiškia nuostabiais žodžiais. Asyžiuje "dangus žibučių spalva nudažytas... žmonių veidai nušvitę, tartum apie Dievą mąstytų... ar aš, dar gyvas būdamas, atsiradau rojuje? Jutau ant savo lūpų Dievo malonę. Visai tikra, kad čia yra praėjęs šventasis. Jo kvapas dar sklinda ore!" Kitu atveju jis išgyveno Asyžių "blizgantį, tartum pražydusią rožę".

Autorius gėrasi Pranciškaus susižavėjimu grožiu, nes jam "grožis—tai Dievo duktė... ir grožis gali tapti žmogui maistu, kaip ir kviečiai". Tuo grožiu šventasis džiaugiasi ir norėtų juo dalintis su visa gyva ir negyva tvarinija. Jis nori, kad per Kalėdas gyvuliai tvartuose būtų nuplauti ir kad gautų dvigubą maisto davinį. Taip daryti jis nori iš meilės Kristui, kuris gimė tvarte. Velykų naktį jis liepia negesinti lempos; nori, kad ji visą naktį šviestų, džiaugdama Kristaus prisikėlimu.

Kai žiemą jis buvo nekūrenamoje patalpoje, ir brolis Leonas norėjo pririnkti sudžiūvusių šakų, kad galėtų patalpą pašildyti, šv. Pranciškus jį sudraudė sakydamas: "Jei kur nors pasaulyje yra žmogus, kurs dreba nuo šalčio, aš privalau drauge su juo drebėti". Negalėdamas visų pasaulyje šilumą sušildyti, jis, užjausdamas juos, šalo kartu. Brolių Leoną įspėja: "Neužgaulk žmogaus širdies, nes galbūt tu užgausi Dievą". Jis ragina mylėti žmogų, nes žino meilės galią: "Biauri, nešvari lėlytė šliaužia... Pasilenk prie jos ir tark *myliu tave*, ir ji išsiskleis į gražią peteliškę".

Šv. Pranciškus labai mylėjo gyvąją gamtą. Kai pakeliui sutikdavo vaiką ar pamatydavo ant šakos tupintį ir čirškiantį mažą paukščiuką, jo veidas pragiedrėdavo. "Kol pasaulyje yra gėlių ar paukščiukų, broli Leonai, tol viskas yra gerai". Susirgęs akimis ir kentėdamas stigmų žaizdas, jis verkdamas ir bučiuodamas gėles, dėdavo jas prie savo akių ir žaizdų. Kai sykį jis ruošėsi prie kelio nuskinti gėlę, staiga lyg atsipeikėjo ir atitraukė ranką sakydamas: "Dievas jai čia leido žydėti, kad kelią papuoštų. Nekliudykime Dievo tvariniams atlikti savo pareigą". Nueidamas jis ranka pamojavo, atsisveikindamas su ta gėle.

Kančia jo nepriblokšdavo. Jis seserį-ligą sveikindavo. Apakęs, broliui Leonui sakė: "Nuo to laiko, kai šviesos netekau, matau tai, kas nematoma. Manyje atsivėrė vidinė akis". Todėl dar galėjo pridurti: "Visi mano gyvenimo džiaugsmas ir kentėjimai virto čiulbančiais paukščiais".

Norėdamas pataisyti pasaulį, jis matė vienintelę reagavimo į blogį priemonę: "Broli Leonai, pasaulis taip giliai yra nupuolęs, kad doras žmogus turi pasidaryti dar doresnis — iki šventojo ir dar daugiau už šventąjį".

Baigsime šią Kazantzakio knygos apžvalgėlę, pažiūrėdami, kokį vaidmenį šv. Pranciškaus gyvenime turėjo Dievo prisiminimas. Dievas jam buvo, kaip ištroškusiame stiklas vandens. Jis galėjo valandomis mels-tis, kartodamas tuos pačius Dievo branginimo žodžius: "O tu mano Dieve, mano vie-

KRIKŠČIONIŠKOJI DRAUGIŠKA MEILĖ

P. DAUGINTIS, S.J.

Tęsiame toliau svarstymus apie gyvenimą, persunktą krikščioniškąja artimo meile. Šiame rašinyje pasvarstysime apie gyvenimą viena jos forma — draugiškąja meile. Ji labai svarbi. Juk viena didžiausių mūsų laikų nelaimių — asmeniškos, draugiškos meilės stoka. Mums, lietuviams katalikams, ji ypatingai svarbi. Juk tiek jaunimas, tiek suaugusieji, palikti ar pasijutę vieniši, be draugų, be bičiulystės lietuvių subuvimuose, kaimynystėje ar pamaldose, greitai atitolsta

nintele Gėrybe... Jis matė Dievo veikimą visur, visuose įvykiuose. Jis matė Dievą lakštingalos giesmės garsuose, jį giedantį jos gerklėje. Šildanti saulė jam buvo gailestinga Dievo akis. Ir tamsoje jam buvo jauku, nes nematydamas pasaulio, jis geriau įžiūrėjo pasaulio Tvėrėją. Saulėgražos gėlė, besisukanti veidu į saulę, jį mokė neišleisti Dievo iš akių. Tas nuolatinis Dievo prisiminimas jam padėjo pakelti visus sunkumus, nes "kai žmogus tiki Dievą, jam nėra neskambančio medžio, nėra kančios be džiaugsmo, nėra dienos be stebuklo". Šalčiui siaučiant, kai jam buvo siūlomas apsiaustas, jo atsisakė: "Dievas yra mano apsiaustas. Man nešalta". Visišką Dievui atsidavimą ir visą savo gyvenimo turinį jis galėjo išreikšti šiais žodžiais: "Aš neturiu nei tėvo, nei motinos, nei namų, aš turiu tik Dievą".

Gal kas pasakys, kad tai tik legendos? Galbūt. Tačiau jos nėra svetimos visai istoriškai žinomai šventojo dvasiai. Jos yra taip giminingos jo nuotaikai, kad be jų jo gyvenimo vaizdas būtų nepilnas ir miglotas. Pagaliau kas yra legenda, jei ne subtilesnis ir gilesnis įžvelgimas į protu nepilnai matomą tiesą. Kaip poezija, taip ir legenda nusakoma toji tiesos dalis, kurios eiliniaais žodžiais negalima išreikšti. Legenda — tai pilnesnis tiesos matymas, tai įžvelgimas į tiesą širdies akimis.

nuo lietuviškojo gyvenimo, lietuviškų pamaldų, o dažnai ir nuo lietuviybės bei katalikiško gyvenimo.

DVASINĖ DRAUGYSTĖ

Draugystės esmė ir metafizinė prigimtis yra prigimtinės žmogaus meilės galios išsivystymas į dvasinę meilę — mylėti ir būti kito mylimam gera darančia ir vienijančia meile.

Draugystė prigimtinėje srityje yra aukščiausia žmonių santykiavimo forma. Ji siekia abipusio gyvenimo ir didžiųjų dvasinių vertybių pasidalinimo, jomis pasikeitimo ir abipusės pažangos, siekiant gėrio. Ji remiasi abiejų laisvu vienas kito pasirinkimu ir pritarimu. Ji reikalauja visiškos abipusės meilės ne dėl ko kito, bet vien dėl paties draugo.

Žmonės žodį "draugas" paprastai vartoja plačia prasme, kaip mokslo, vargo, ginklo draugas, kaip bičiulis, bendrininkas, kompanionas. Siauresne, tikrąja prasme sakome: tikras draugas, tikra draugystė, gyvenimo draugas, širdies draugas ir pan. Šia prasme galime skirti brolių, sužadėtinų, vedusiųjų draugystę. ..

KRIKŠČIONIŠKOJI DRAUGYSTĖ

Krikščioniškoji draugystė yra vieno su kitu bendravimas Švenč. Trejybės pavyzdžiu. Dievas yra Triasmenis, tobulos draugystės pavyzdys. Tėvas visiškai atsiduoda Sūnui, o Sūnus Tėvui. Iš jų dviejų meilės ir draugystės kyla Šventoji Dvasia. Tad krikščioniškoji draugystė sau laimę ir džiaugsmą semia iš Švenč. Trejybės asmenų draugavimo džiaugsmo: iš Tėvo, besidžiaugiančio savo tveriančia meile, iš Sūnaus — išganiančia meile, iš Šv. Dvasios — visus pašvenčiančia ir padedančia Dievui tarnauti meile. Draugystė kyla iš vienas kito pažinimo, kaip dvasiškai turtingo, įdomaus mielo asmens. Žinoma, žmogus auga įvertinančia arba branginančia meile (appreciative love) iš dalies duodančios meilės dėka. Juk koks tas asmuo

yra mielas, nuostabiai geras, iš dalies parodo duodamos dovanos ir teikiami patarnavimai. Tačiau to žmogaus asmenybė ir nuostabios savybės toli prašoka tai, ką jis daro ar duoda savo draugui. Draugo meilę jam, kaip asmeniui, jis už viską labiau brangina ir vertina, o tik antroje vietoje jam duodamas dovanas ir atliekamus patarnavimus. Užtat tikra draugystė lengvai išvengia žemų siekių ir savanaudiškos meilės.

Draugas yra toks mielas ir vertintinas dėl to, kad jis yra toks nuostabus Dievo kūrinys, su tiek gražių savybių ir didžių vertybių, kad jis toks puikus Dievo Tėvo vaikas, Kristaus branginamas brolis, sesuo ir Šv. Dvasios bendradarbis bei šventovė.

Per šį malonų asmenį Dievas dažniausiai jam reiškia visokeriopą savo meilę, pasigėrėjimą ir džiaugsmą. O jis pats prašo Dievą savo draugui žemiškų ir dvasinių gėrybių ir paties svarbiausio dalyko: kad būtų laimingas čia ir anapus, kad savo antgamtinėmis malonėmis jį išganytų, kad Dievas panaudotų jį reikšti savąją meilę anam draugui.

Žinoma, ne visada tokie motyvai yra krikščionių draugų sąmonėje. Tačiau retkarčiais jie iškyla į pilną dienos šviesą, palydi ir sukilnina kitus motyvus ir yra tvirčiausi krikščioniškosios draugystės akstinai. Tai draugystė Kristuje.

KELETAS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DRAUGYSTĖS FORMŲ

Reikėtų plačiau parašyti apie įvairias krikščioniškosios draugystės formas. Tačiau tai labai išplėstų šį rašinį. Be to, apie jas bus kalbama kitame straipsnyje, kai rašysime apie krikščioniškosios artimo meilės pilnatvę — krikščioniškąją bendruomenę. Dabar tik pateiksime apie tai keletą minčių — pastabų.

T. Loef, kunigas-darbininkas Marselyje, Pietų Prancūzijoje, turėjo ant savo stalo dailininko gražiai nupieštą įrašą lentelėje: *Dievas yra mūsų Tėvas. Žmonės jo vaikai. Tad gyvenkime broliškoje meilėje.* Užėję pas jį darbininkai pirma stebėdavosi tuo įrašu, bet paskui sakydavo: "Taip turėtų ir būti!"

Buvimas Dievo vaikais ir tarpusavyje

broliais yra įpareigojimas visiems tikintiesiems siekti broliškos draugystės. Be abejo, brolių-seserų meilė ir artimas bendravimas krikščionių draugijose, sambūriuose ir bendruomenėse dažnai nepasiekia tikros draugystės lygio. Tačiau ji paprastai turi svarbiuosius krikščioniškosios draugystės elementus, teikia abipusio pasitenkinimo ir asmeniško vieni kitų branginimo.

Užtat ji jau yra gera pradžia ir krikščioniškosios draugystės mokykla. Todėl krepšinys "Broliai, sesės" arba "Broliai ir seserys Kristuje" nėra veidmainingas, bet prasmingas ir palaikytinas paprotys.

"Eisim mudu abudu". Tai plokštelėje įrašyta daina, mėgstama mūsų tautiečių pasiklausyti ar vieni kitiems užprašyti per lietuvių radijo programas. Šia daina lietuvius mėgsta išreikšti savo bičiuliškus, draugiškus jausmus kitam tautiečiui, švenčiančiam vardines, gimtadienį, vedybinę ar kitokią sukaktį.

Maloni bičiulystė ir tikra draugystė tarp dviejų tos pačios ar kitos lyties jaunų, suaugusiųjų ar jau pagyvenusių asmenų yra žmonių labai siekiama, mėgstama ir vertinama.

Tačiau, anot lietuviškos patarlės, geras draugas — retas paukštis. Mat, norint turėti gerą draugą, ilgai palaikyti tikrą draugystę, reikia nuolatinių pastangų vis apvaldyti savimeilę, nuoširdžiai vertinti vienas kitą, suvaldyti savo norą viešpatauti kitam, draugui leisti būti tuo, kuo jis yra Dievo sutvertas ir pats išsivystęs, išsiugdęs, reikia kantriai pakelti žmogiškas silpnybes, parodyti kitam daug veiklios krikščioniškos meilės ir bendravimo.

Sužadėtinių draugystė. Graži yra arčiau pasižįstančių jų vaikinių ir merginų, o vėliau sužadėtinių, draugystė. Aplink ją sukasi jaunuolių mintys, širdis ir vaizduotė. Tačiau ji išstatyta įvairiems, o mūsų laikais ir ypatinigiems, pavojams. Daugumas į juos įkrinta. Jų visų čia neišvardinsiu.

Nereikia jaunutėms mergaitėms ir berniukams įsileisti į artimesnę, intymesnę draugystę, jeigu dar rimtai negalvoja ar neturi sąlygų sudaryti šeimą. To reikalauja pa-

prasčiausias kito asmens gerbimas ir artimo meilės įsakymas: Nedaryk kitam to, ko nenorėtum, kad kitas tau darytų, neįaudrink, nesužeisk kito širdies savo meilės aistra, neversk jo skaudžiai kentėti visą gyvenimą, galbūt dėl nuviltos pirmosios meilės, kaip ir tu nenorėtum būti įstumtas į tokią padėtį.

Manychiau, kad dabartiniais laikais ir čia gyvenant, reikėtų laikytis lietuviškosios tradicijos: linksintis, žaisti, šokti, buvoti visiems drauge, vaikinams ir merginoms, nesi-poruojant. Pirmiau susimetėlius į poras pats jaunimas visaip pašiepdamo, išskyrus tas, kurios jau rimtai galvodavo apie vedybas.

Tokių porų ir sužadėtinių draugystė yra vienas gražiausių dalykų ir laimingiausių laikotarpių žmonių gyvenime, pilnas erotinės ir dvasinės meilės, josios svajų, apžavų ir vylių.

Tai labai svarbu jiemsdviejim ir kitiems, ypač suinteresuotiems, žinoti, kad neapsigautų, o pasiektų sužadėtuvių laikotarpio tikslą: iš pagrindų pažinti ir pamilti vienas kitą, išmokyti suvaldyti lytinius ir kitus galinguosius savo polinkius, jausmus, aistras krikščioniška skastybe, tvirtumu ir dvasine meile, tvarkoma vis stiprėjančios valios ir tikėjimu apšviesto proto, ir tokiu būdu pasiruošti vedybiniam gyvenimui.

Vedusiųjų draugystė turi beveik tas pačias žymes, kaip sužadėtinių meilė. Tačiau prie to dar prisideda pastovus gyvenimas bendruomenėje — naujoje šeimoje ir intymus meilės susivienijimas. Tai labai padeda draugystei, bet ir greitai parodo jos tikrumą. Įsipareigojimas meilei, bendras gyvenimas, lytinio santykiavimo paprotys ir visa kita gali tapti rutina, nuoboduliu, persisotinimu. Bet nuoširdus pasiryžimas duoti ir gauti, atsiduoti ir būti priimtam meilėje, būti išklausomam ir vertinamam gali padėti viską nugalėti. Dvasinė, krikščioniška meilė ir draugystė, moterystės dvasingumas ir religinė praktika pajėgia palaikyti ir stiprinti draugystę per visą vedybinio gyvenimo laiką.

DRAUGYSTĖS KAINA

Krikščioniškoji draugiška meilė ir krikščioniškoji draugystė yra daugelio išsiilgta ir

siekiamą. Tačiau daugelis jos nepasiekia, kiti joje trumpai išsilaiko, o trečiųjų draugystė vis silpnėja, blanksta ir nutrūksta. Kodėl? Yra įvairių priežasčių. Dažniausiai dėl draugystės iširimo žmogus kaltina kitą ar kitus. Čia gali būti tiesos, bet didelė dalimi paprastai kaltas bus jis pats, jo egoistinė galvosena ir elgesys. Paprastai savimyla pasislepia ar vaikščioja prisidengusi net dorybių kauke, pvz. pareigingumo, taupumo, teisingumo, paklusnumo tėvams, vyresniesiems. ..

Draugystei palaikyti reikia norėti ir mokėti atidengti savimeilę, tartum "sugauti" save, užsispyrusį savo nuomonėje, užsigavusį dėl smulkmenų, dėl perdėtai jautrios savigarbos, pridengusį tingumą tariamo poilsio reikalu ir pan. Dažnai savimeilė slepiasi po baimės skraiste, nenori atsiverti kitam ir draugauti, kad nepažintų jo riboto talentingumo, išsimokslinimo, gyvenimo pažinimo, menkų pastangų ko nors siekti, kad nebūtų nustumtas į šalį, neįvertintas, nepagerbtas.

Taigi, norint laimėti, palaikyti, stiprinti draugystę ir ją džiaugtis, reikia mokėti pilną kainą už ją — nugalėti tuščią savigarbą, perdėtą, netvarkingą savimeilę, dėti pastangas mylėti draugą uolia, nepailstančia, didele dvasine krikščioniška meile, žodžiu — mylėti taip, kaip Kristus mylėjo savo apaštalus: "Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti. Jūs būsite mano draugai, jei darysite, ką jums įsakau. Jau nebeva-dinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs" (Jn 15,13).

- Paskelbti du nauji palaimintieji: prancūzų Šv. Dvasios vienuolis kun. Jacques Desire Laval, miręs 1864 m., ir Ispanijos domininkonas Francisco Coll Guitart.

- Italijos teroristai bombomis sprogdino Romos ir Torino krikščionių demokratų įstaigas. Sassari mieste, Sardinijoje, susprogdintas miesto mero — krikščionio demokrato — namas.

- Naują Šv. Rašto vertimą į lotynų kalbą patvirtino popiežius Jonas Paulius II. Vertimą atliko speciali komisija, sudaryta 1965 m.

GEOGRAFINĖ MALDA

A. SAULAITIS, S.J.

Mažų vaikų vakarinės maldos apimtis geografiškai ribota — už tėvelius, brolius, sesutes, už šuniuką ar katę, dar už močiutę ar tetą, jeigu gyvena toliau nuo šeimos. Neretas atsimesna prisiminti ir Lietuvą savo asmeninėje savų žodžių maldoje. Paūgėjęs ir subrendęs, tą geografinį lauką vis praplečia ne tik pagal giminyستę ar draugus, bet ir įtraukia visuotinius žmonijos rūpesčius — tiek prašymo, tiek padėkos ir šlovės maldoje. Bet jeigu nepadeda alkaniems indams ar afrikiečiams nuo mūsų stalo likęs nesuvalgytas maistas, ar jiems padeda ir tos maldos ar mintys, kurios prašoka kuone satelitų pasiekiamas žemės vietas? Kokia yra Bažnyčios — tikinčiųjų šeimos — visuotinumą sąvokos svarba krikščionio gyvenime?

Krikščionys pripažįsta Tikėjimo išpažinimą, kurį kalbame kas sekmadienį ir ypatingų švenčių Mišiose (viena priežasčių, kodėl privalomai kartojamas, yra ta, kad per kuone tūkstančius metų daugumas nemokėjo skaityti ir nebuvo pakankamai raštų. Dabar leidžiama vietoj ilgo Credo kalbėti Apaštalių tikėjimo išpažinimą — gerokai trumpesni, kad ir pamokslininkui nepritrūktų žado, o Mišiose vaikams neretai vartojama klausimų forma, kaip per Krikštą ar Krikšto atnaujinimą). Jeigu pasiklausysime, kaip kai kurios krikščionių bendruomenės tikėjimo išpažinimą kalba, vietoj žodžių "Tikiu vieną, šventą, visuotinę, apaštalinę Bažnyčią", jie sako: "Tikiu vieną, šventą, krikščionišką, apaštalinę Bažnyčią". Nes žodis "katalikišką" (graikų kalboje reiškia "visuotinę") jiems (ir gal kitiems) pradėjo reikšti ne platų, bet siaurą ratelį. Gal ir katalikams Bažnyčios sąvoka ir iš jos išplaukiantys jos gyvenimo reiškiniai būtų suprantamesni, jeigu (lietuviškai) sakytume, kad priklausome "visuotinei Bažnyčiai" ir vadintumėmės ne katalikais, o "visuotiniaisiais".

Visuotinumą šaltinis nėra tekstas ar žodis, bet pats Kristus, kuris tapo tikru žmo-

gumi, kentėjo, mirė ir prisikėlė už visus žmones.

Visuotinis Bažnyčios pašaukimas ar misija įsikūnija ir labai paprastuose dalykuose. Tikinčiųjų malda kartais vadinama "visuotiniu užtarimu". Seniausias išlikęs pavyzdys yra Didžiojo Penktadienio iškilmingos maldos, kurios iki liturgijos (Vakaruose) atnaujinimo buvo vienintelė likusi tikinčiųjų malda. Girdėję Viešpaties žodį, tikintieji prisimena ar mini esminius savo ir žmonijos reikalus: pasaulį, Bažnyčią, valdžios pareigūnus, neturtinguosius, sergančiuosius, keliaujančiuosius, mirusiuosius. Jeigu kuriose nors pamaldose būtų prašymai tik už ten esančius, daugumas jaustų tam tikrą trūkumą ar siaurumą.

Kartais susiduriame su visuotinumą išvada liturginiame kalendoriuje. Per didžiąsias šventes neleidžiama laikyti gedulingų Mišių laidotuvių ar metinių proga. Tada žmonės klausia: "Jeigu Dievas galėjo žmogų pas save Kalėdų ar Velykų išvakarėse pašaukti, kodėl negali būti laidotuvių Mišių?" Tos dienos yra visuotinės, kada visos Bažnyčios (ar mažosios Bažnyčios — parapijos) reikalas save išreikšti kaip visuotinę nusveria asmens ar šeimos reikalus. Dėl tos pačios priežasties nėra papročio (ir kai kur uždrausta) šventadienį laikyti Mišias privačiuose namuose ar uždaram mažam būreliui. Tose vyskupijose, kur savaitės dienomis kunigai laiko Mišias šeimose, sekmadienį visi kviečiami jungtis į akivaizdžiai visuotinę šeimą.

Dar kitas atvejis yra Mišių intencija. Mūsųose sakoma net šiandien: "Noriu užpirkti Mišias". Kraštutinis pavyzdys būtų viduramžiuose, kai Mišias "užpirkęs" geisdavo tik vieną vienutėlį jose dalyvauti, kad visos Dievo malonės eitų jam (ar jo intencijai), nes manydavo, jei Mišiose būtų tūkstantis žmonių, Mišių (tai yra, Kristaus aukos) vaisius reikėtų padalinti, ir jis tegautų

vieną tūkstantą. Kai kur parapijose įprasta laikyti sudėtinės Mišias, kuriose minimos įvairios intencijos. Pavyzdžiui, nustatytą savaitės dieną ir valandą už visus tos savaitės mirusius arba sekmadienį vienerios Mišios, kuriose išvardinamos įvairiausios šeimų ir bendruomenės intencijos. Pas mus dar žmonėms nėra aišku, jei keli kunigai koncelebruoja Mišias — kaip tada su Dievo malone. Kartais paaiškinama, kad kun. Jonas laiko už a.a. Vincą, kun. Petras Jonaičių šeimos intencija, kun. Tomas už parapiečių reikalus. Kiek tada būna Mišių? Kiek kartų Kristus mirė ir prisikėlė už žmones ir kiek yra krikščionių Bažnyčioje aukų? Sekmadieniais klebonas privalo vienerias Mišias aukoti "už žmones", tai yra, už savo parapiją, jau nebe kieno nors užprašyta intencija.

Galima manyti, kad didžiuose imigracijos kraštuose priešiškus tautinėms parapijoms nebuvo (ar nebėra) pagrįstas tik dominuojančios tautybės pažiūrų į mažumas, bet ir taip pat sveiku nujautimu, kad Bažnyčia yra visuotinė, kad neturėtų susidaryti uždarų ratelių.

Visuotinumas nereiškia, kad Bažnyčia — palaida bala. Yra krikščionims reikalavimų iš paties Kristaus ir iš Bažnyčios visuomeninės tvarkos. Bet vis būna būdų tą visuotinumą išreikšti. Pavyzdžiui, Rytų Bažnyčioje Komunijai naudojama (raugintos) duonos bandelė. Kai atpjaunami gabalėliai, skiriami konsekruoti, pašventinti, tai likusi (tik palaiminta) duona išdalinama po Mišių visiems dalyviams, ar jie būtų ėję prie šv. Komunijos, ar ne. Taip ir su Kristaus ramybės palinkėjimu vakarietiškoje apeigoje prieš pat Komuniją — prieš liturginio atsinaujinimo vąjų tai buvo tapęs tik dvasininkų ir patarnautojų dalykas, o dabar ranka ištiesiama tarp visų. Daug protestantų bažnyčių prie pastato iškabina užrašą "Kviečiami visi", o viduje pamaldų metu nuotaika yra visuotinė, apimanti kiekvieną dalyvį, ne tik tos bendruomenės narius.

Įdomus reiškinys yra įvairių tikinčiųjų bendruomenių narių socialinis ir ekonominis stovis. Suvedus (JAV) statistiką, katalikų tarpe dalyvauja įvairių lygių asmenys ir

šeimos, kokios bebūtų dar kitos tų bendruomenių problemos su rase ar tautybe. O kai kurios kitos bendruomenės labai aiškiai pasidalina pagal ekonominę padėtį. (Tuo pačiu galima atsiminti, kad pirmaisiais amžiais krikščionys būdavo daugiau žemesniojo luomo, kol valstybė nepradėjo religijos naudoti savo tikslams).

Bažnyčios visuotinė misija liečia ne tik visus, bet ir kiekvieną. Todėl nuo pat pradžios Kristaus Evangeliją į įvairius kraštus ir tautas nešė misijonieriai. Taip krikščionių tikėjimas pasiekė Lietuvą, taip ir ateityje lietuviams gal patarnaus kitataučiai dvasininkai, susirūpinę tos šeimos būkle. Bažnyčia yra visuotinė.

Kiekvienas asmeninę geografinę maldą savaip įveda ir išreiškia. Pavyzdžiui, pagal ryšius šeimoje, darbe, mokykloje, kaimynystėje. Kiti išgyvena visuotinę Bažnyčios pašaukimą ir misiją, mintyse peržvelgdami pasaulio žemėlapi, kad neužmirštų visų tų, kuriems jų malda atvira. Praėjo tie laikai, kada katalikiška spauda antraštėse rašė: "Tarp 444 žuvusių — nė vieno kataliko". Tikinčiųjų maldoje krikščionys mini ir tos dienos nelaimėse nukentėjusius ar ypatingą džiaugsmą išgyvenusius, lygiai kaip savo šeimos giliausius troškimus ir padėką. Norą susiaurinti savo pasaulį iki apčiuopiamumo plečia tikėjimas visuotiniu Kristumi.

- Vokietijos gydytojas dr. Siegfried Ernst jau 15 metų veda karą prieš abortus, pornografiją ir ateistinę seksualinę auklėjimą.
- Vatikanas užmezgė diplomatinis santykius su Barbados respublika.
- JAV LB Kultūros Tarybos dailės premija už 1978 m. paskirta skulptorei Elenai Kepalaiti. Premija 1000 dol., mecenatas — Lietuvių Fondas.
- Vengrijoje susilaukė didelio susidomėjimo neakivaizdiniai teologijos kursai. Prašymų studijuoti gauta 600, nors pirmais metais tebuvo galima priimti 145 studentus.
- Vokiečių Maksimilijono Kolbės vardo šalpos organizacija nuo savo įsisteigimo per penkerius metus paskyrė daugiau kaip tris milijonus markių buvusiems koncentracijų stovyklų kaliniams ir jų šeimų nariams šelpti.

Lino Meilaus nuotraukos. Tema — Atostogos.

.Atostogos turi būti tokio ilgumo,
kad viršininkas pasigęstų tavęs;
bet neturi būti taip ilgos,
kad jis pamatytų, jog gali apsieiti ir be tavęs.

TEGUL JOS VARDAS BŪNA MOTERIS

MARIJA EIVAITĖ

Kai Dievas sukūrė pasaulį, viskas spindėjo grožiu, sukosi saulės ratai, harmonija vyravo aplinkoj, visur buvo darna, gera ir šviesu ir visi sutvertieji gyviai džiaugėsi pradėtu gyvenimu. Tik vienas Adomas nebuvo laimingas. Jis vaikščiojo nuliūdęs, kažko jam trūko, jo širdis kažko ilgėjosi. Tai pastebėjęs Dievas tarė: "Negera žmogui būti vienam", ir jis sutvėrė Adomui draugę.

O toji draugė buvo moteris. Ji buvo pirmoji, kuri įprasmino draugystę. Ir nuo ano laiko per ją vystosi visokie draugystės ryšiai.

O kas gi yra toji moteris? Moters negali aptarti, jos sąvokai nustatyti nėra matematinės formulės (nors modernusis pasaulis dažnai aptaria ją skaičiais: 36-24-36), nėra jokio recepto ją vienaip ar kitaip moduluoti, tačiau ji yra ašis, apie kurią sukasi žmonijos ratas. Todėl ir verta bent šiek tiek pažvelgti į moterį, jos rolę, charakterį, blogybes bei gerybes.

Nuo pat žmonijos aušros ir pirmųjų civilizacijos žingsnių moteris tapo kontroversine figūra. Manau, jog nebūtų per drąsu teigti, kad nėra kitos temos, kuri būtų tiek puslapių knygos užėmusi, ar tiek žodžių dainose sukūrusi, ar tiek minčių filosofijoje sukėlus, kaip moters tema. Moteris priklauso kultūrai, kaip oras gyvybei. Atimk iš kultūros moterį, tai kartu atimsi visas kalbas, diskusijas ir net ginčus apie ją. Be moters vyrų gyvenimas būtų nuobodus ir beprasmiškas. Per amžius jos asmuo buvo ir bus vyrų mylėta, išpeikta, garbinta, neapkęsta, išanalizuota, iškritikuota ir apginta, tačiau nesuprasta. Ji yra universalinė figūra. Istorija ir literatūra mums įrodo, kad kiekviename pasaulio kampe ir kiekvienoje kalboje niekas nesugeba tiek kankinti, stebinti ir užburti visų klasių ir profesijų vyrus, kiek moteris.

* * *

Jei moteris myli, ji atleidžia viską — net nusikaltimą; o jeigu ne, tai nepastebi net jūsup dorybių.

H. Balzac

Apie moterį nėra vienos vyraujančios nuomonės. Aišku tik tai, kad ji yra kraštutinumo butis. Moteris — tai horizontas, kuriame susitinka dangus ir žemė. Ji yra arba pasaulio išganymas, arba jo pasmerkimas. Ji yra kartu šventoji ir angelas — ragana ir velnias. Ji yra uostas audroje ir audra uoste. Moteris arba karštai myli, arba neapsakomai nekenčia. Ji džiugina vyriškio akis ir širdį, viską padvigubindama, bet ir kartu paketurgubina jo išlaidas ir daugina jo nemigo naktis. Moteris yra lyginama su kvėpiančia gėle, puikiu perlu, jūros gelme, ir dangaus žvaigždėmis. Bet kartu ji žiauri kaip uraganas, pikta kaip katė, nuodinga kaip gyvatė ir tamsi kaip naktis. Ji, kaip ir gamta — Motina Žemė, yra pilna priešingybių. Gamta gyvybes kuria ir per katastrofas jas dažnai vėl sunaikina. Taip pat seka ja ir moteris.

* * *

Jaučio saugokis iš priešakio, mulo iš užpakalio, o moters — iš visų pusių.

Venecijos patarlė

Moteris yra apkaltinta už visas nelaimes pasaulyje. Dėl pirmosios moters, Ievos, drąsos ir nepaklusnumo nebėra rojus ir nekalto gyvenimo. Net kiekvienas naujagimis kūdikis sutinka pasaulį su prigimta nuodėme. Mitologinė Pandora, neiškentusi smalsumo, paleido iš dėžės visa pikta, blogybes ir ligas. Jei ir nieko daugiau neatsiminta apie prancūzų karalienę, Marie Antoinette, tai jos neįgailestingi žodžiai alkstantiems: "Tegul jie valgo tortą" liks neužmirštami.

Moterys — tos "femmes fatales" — slapta ir atvirai paveikia vyrus. Manau, kad ginčų nebūtų, jei išdrįsčiau parašyti, kad niekas

nėra taip vyrų paveikęs, kaip moteris. Jai buvo imperijos įkurdintos, mūšiai pradėti, paminklai statyti, varžybos įvestos, darbai dedikuoti ir gyvybės atiduotos likimui.

* * *

Gražus veidas yra puikiausias reginys, ir mylimosios balso skambėjimas yra saldžiausia harmonija.

La Bruyere

Didžiausia moters galia yra jos grožis. Mitologinės Aphroditės grožis nugalėjo galingiausius Graikijos dievus, o Kleopatros — stipriausius romėnų imperatorius. Orpheus neiškentė apsisukti ir pažvelgti į savo mylimą Eurydicę, nors tai jai reiškė amžiną mirtį. Net ir šiandien po 475 metų Mona Lisos paprastas, bet viliojantis grožis traukia ir žavi žiūrovus iš visų pasaulio kampų. Trojaus Helenos grožis paleido tūkstančius laivų į karą, Goethės sukurtas Werther'is kankinasi ir nusižudė dėl Lotte, ir net narsusis Napoleonas praleido daugel nemigo naktų, rūpindamasis ne apie karo nepasisekimus, bet apie paliktą Josephiną Prancūzijoje. Pagaliau jaunas Graikijos skulptorius, Pygmalion, nors ir nemėgdamas moterų, sukūrė iš dramblio kaulo tobulą moters statulą. Pamažu jis taip įsimylėjo šią tobulybę, kad dievaitės Aphroditos dėka ji pavirto gyva moterim, vardu Galatea, ir tapo jo žmona.

* * *

Moterų grožis savo žavumu net ir išmintingus vyrus padaro kvailiais.

J. G. Herder

Kai kurios moterys pasinaudoja savo grožiu kerštingai ir apgaulingai. Jų meilė netikra. Filistinietė Delila atėmė apgavikiškai iš Samsono stiprybę, o Mata Hari per pirmąjį pasaulinį karą, viliojančiai meilikaudama, išgavo prancūzų karo vyriausybės apsigynimo ir strategijų paslaptis. Žiauri Salome pareikalavo už savo talentus šventojo Jono Krikštytojo galvos. Bet tokios moterys dažnai ir sugriaudavo savo gyvenimus, kaip literatūriniai personažai: rusų Anna Karenina ir prancūzų Madam Bovary.

* * *

Grožybė yra dieviškumo ypatybė, ir gyventi su grožybe reiškia gyventi su dieviškumu.

O. S. Marden

Kai kurių moterų meilė yra nemirštanti ir nenuilstama. Mitologinė egiptiečių Isis ieškojo raudodama savo vyro sukapotų kūno dalių, ir jas radus, savo meile vėl suteikė joms gyvybę. Literatūrinė Juliet pasirinko mirti, netekus Romeo. Gražiausi pasaulio meilės sonetai buvo poetės Elizabeth Browning parašyti ir vyrui dedikuoti. Taip pat lietuvių pasakos Eglė pasirinko amžiną meščio žaliuojančią formą šalia vyro kapo, esančio jūros gelmėje. O pasaulio švelniausia ir tyriausia moteris yra Šv. Marija. Dėl jos viduramžių didvyrė ir kankinė Joana d'Are pasiaukojė kraštui ir Dievui. Paskui jos herojiškumą pasekė ir daugelis kitų moterų, kaip lietuvių Gražina, Mirga, Marija Platerytė, partizanė Pušėlė ir kitos.

* * *

Moterystė yra laimės pažadėjimas ir kantrybės priėmimas.

G. Papini

Sunkiausi gyvenimo uždaviniai tenka moteriai. Ji turi būti graži, sumani, protinga, įdomi, švelni ir dora. Moteris turi mokėti žavėti, duoti patarimus, guosti, kurti šeimos gyvenimą, auklėti vaikus ir stovėti šalia vyro, jei ne jo užpakaly. Moteris turi kentėti be skundų, dirbti be paliovos ir svarbiausia jai nevalia būti geresnei už vyrą. Jos vieta visuomet antrojo eilėje. Dar ir šiandien kai kuriose civilizacijose moteris privalo sėdėti gryčioje. Jos gyvenimas yra tarno. Ir jei ji išeina į viešumą, veidas turi būti uždengtas iki akių.

Protingos moterys yra visų gerbiamos, bet jų protas neturi pralenkti moteriškumo. Jei moteris per agresyvi darbe ar profesijoje, ji laikoma vyriška. O graži moteris susilaukia daugel stereotipinių nuomonių: jei ji blondinė, tai kvaila ir išsiblaškiusi. Šios moters vienintelis plusas yra "vingiuoti" išmatavimai. Ji yra vyro "honey", "chick", "baby", jo žaislas. Pagaliau moteris buvo

sukurta vyrui, o ne vyras moteriai. Apie moterį yra manoma, kad ji nemokanti gerai vairuoti ir neturinti mechaniško bei techniško supratimo. Graži moteris tinka tik žurnalo viduriniame puslapy. Mažiau patraukli moteris sėdi namuose su vaikais, o visai negražios moterys eina į vienuolyną arba išlieka senmergės.

* * *

Motinytė yra moters gyvenimo prasmė, jos uždavinys, jos džiaugsmas ir jos išganymas.

A. Daudet

Sunkiausias ir prasmingiausias moters uždavinys yra motinytė. Nepaisant, kiek yra neigiamų ir net žiaurių pasisakymų apie moterį, sunku rasti bent vieną blogą žodį apie motiną. Motina yra aukščiausia švelnumo, meilės, nuoširdumo ir teisingumo esmė. Ji yra puikiausia Dievo dovana žmonijai. Sakoma, kad Dievas, negalėdamas visur būti, sukūrė motinas.

Jei moteris sugeba pražudyti pasaulį, tai tik motina gali jį išgelbėti. Jei moteris iššaukia visas blogas ypatybes, tai motina kursto visas tobulybes. Visi minusai moters širdy tampa plusais motinos širdy. O jei ir būtų kur nors bloga motina, ji tuoj pat susilauktų žiaurios kritikos ir žmonių pašaipos.

* * *

Moterytė — kaip mirtis, tik nedaugelis tėra jos užklumpami pasirengę.

W. Tommaseo

Šiomis dienomis žmogaus savęs, aplinkos ir ateities netikrumas užpuola ypač moterį. Su moralės smukimu, emociniu nepasiruošimu gyvenimui ir visuomenės įtampom moteris dažnai ieško prieglobsčio ir meilės vyrų rankose, bet yra išnaudota ir atsiranda netikėtoji motinytės padėty. Šiais atvejais laikraščiai pilni žinių apie nelaimingas motinas, kurios yra alkoholikės, narkotikų vergės ir net kūdikių mušėjos. Jų kūdikiai užauga dažnai be tėvo, ir gyvenimas vaikui pasidaro sumaišytas, baisus, be meilės ir vienišas. Jo namai tik tamsiose gatvėse ir šal-

tuose koridoriuose. Jo vieninteliai draugai yra peilis, šautuvas, cigaretė ir adata. Tokiu pat keliu eina ir sekančios generacijos.

* * *

Moterytė yra kultūros pradžia ir viršūnė.

J. W. Goethe

Bet nežiūrint visko, geriausias ir ištikimiausias draugas visame gyvenime vis vien lieka moteris. Per jos meilę vyriškiui užsi-
mezga naujos gyvybės, jas ji išnešioja po savo širdimi, su skausmu pagimdo ir vėl nuo pirmųjų dienų, nuo lopšio iki karsto, lydi jas, atiduodama joms savo energiją, grožį, sveikatą, o jų auklėjimui visas savo dvasines vertybes. Tai moteris — motina.

Moteris pamilsta, dalijasi su savo išrinktuoju, stovi jo garbės sargyboje, karjeros užpakaly, ramina nepasisekimuose, skatina užmojuose ir dalinasi jo skausmais. Tai moteris — žmona.

Moters pasiaukojimas artimui neturi laiko ar piniginės ribos. Ji tiesia visuomet ranką, guodžia, stiprina, gerbia, padvigubina artimo laimę ir sumažina jo kančias. Moteris nebijo iškelti artimo ydų ir padeda jas atitaisyti. Jos petys — ramstis, ranka — jėga, balsas — paguoda, širdis — auka. Ji yra Dantės Beatricė ir Petrarkos Laura. Tai moteris — draugė.

Pridėkim prie to dar pasišvenčiančias dukras, besiaukojančias seseris, artimui gyvenančias vienuoles ar vien gerais darbais užsiimančias pasaulietes, ir tikrai suprasime, kokią puikią draugystę pasauliui atiduoda moteris. Pagaliau ir išganymas žmonijai atėjo per moterį — dieviškąją Motiną.

Ir tą "gerą draugą — retą paukštį" kiekvienas galėtų surasti moters asmenyje, jei tik jo ieškotų, labiau atmerktų savo akis — nereikėtų net Socrato žiburio.

- Austrijoje įkurta Pro Oriente fundacija plėsti ekumeniniam dialogui su Rytų krikščioniškomis Bažnyčiomis. Pro Oriente pastangų dėka buvo surengta per 20 ekumeninių svarstymų, studijų, teologų pasitarimų; apie šio sąjūdžio veiklą išleista keturi knygų tomai.

Darbo universitetas Vilniuje

G. A.

Nuo pat Gedimino laikų (apie 1275 - 1341) per ištisus šimtmečius Vilnius buvo rytinės Europos centras, turėjęs didelį vaidmenį Lietuvos istorijoje. Dėl jo varžėsi ir dvi slavų valstybės — Lenkija ir Rusija, tikėdamos su Vilniumi užimti ir visą Lietuvą.

1579 metais Vilniuje sušvito didysis mokslo židinys, pats pirmasis universitetas visoje rytų Europoje su tarptautine mokslo lotynų kalba ir lietuviška širdimi. Jis ilgus metus ugdė Lietuvos jaunuomenę ir kėlė viso krašto kultūrinę pažangą.

Po 1795 metų Lietuvos-Lenkijos padalijimo Lietuvą užgrobė Rusija, kurios generalgubernatorius įsikūrė Vilniuje savo būstinę, per kurią ėjo visos pastangos surusinti ir supravoslavinti Lietuvą. Prieš tai didvyriškai stojo Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius (1801-1875).

Didžiajam Europos karui įsiliepsnojus (1914-1918), subiro daugelis valstybių, kurių tarpe griuvo ir dvi didelės imperijos: Vokietija ir Rusija, kurių karinės jėgos grūmėsi ir Lietuvos žemėse. Karui baigiantis, susidarė proga kurti naujoms valstybėms, kurių tarpe buvo ir Lietuva, savo nepriklausomybę paskelbusi Vilniuje 1918 m. vasario 16 d.

1917 m. Rusijoje kilo revoliucija, ir valdžią perėmė komunistų partija. Buvo įkurta Tarybų (Sovietų) Socialistinė Respublika. Jos valdžia tuojau įsteigė Lietuvos-Baltgudijos tarybinę respubliką, kurios komisarų pa-

skyrė Vincą Mickevičių-Kapsuką, kilusį iš turtingo ūkio Būdviečių kaime, Pajavonio valsčiuje. Jis buvo labai aktyvus komunistas, 1917 m. lankėsi Amerikoje kiršinti lietuvišką ateiviją ir sukomunistinti socialistus.

1918 m. gruodžio 8 d. Vilniuje buvo vysk. Jurgio Matulevičiaus ingresas į katedrą. Bemaž už mėnesio (1919 m. sausio 5 d. vakare) Vilnių užėmė Raudonoji bolševikų armija, kurios vyriausiu vadovu buvo komisaras Mickevičius-Kapsukas ir Švietimo komisaras Vaclovas Biržiška. Tuojau buvo paskelbtas dekretas visokios nuosavybės, žemės ir turtų nacionalizavimas, nes visa tai yra "liaudies" nuosavybė. Paskui kėsinosi perimti švietimą ir iš mokyklų pašalinti tikybos dėstymą. Kadangi V. Biržiška nesiskubino, tai jį pašalino ir jo vieton paskyrė vietinį žydėlį Leščinskį.

Apie tą laikotarpį atsiliepdamas, vysk. Matulevičius savo užrašuose pažymėjo, kad 1919 metais Vilnius pergyveno aštuonias valdžias, kurių kiekviena tikėjusi čia pasilikti "amžinai".

Universiteto organizavimas. Iš Liaudies švietimo komisariato buvo atsiųstas potvarkis atkurti caro reakcijos uždarytą Vilniaus universitetą ir jo darbą organizuoti naujais pagrindais, kad jis būtų kuo plačiausiai prieinamas darbo žmonėms. Jis turi sukoncentruoti mokslo jėgas, kurios "prieinamai dėstyti plačiosioms darbininkų minioms buržuazinio mokslo išradimus ir padėtų sukurti bei propaguoti tuos mokslus, kuriuos gamins proletarų kultūra". (Citata iš Vilniaus universiteto istorijos II t. 150 p.).

Organizuojant universitetą, buvo susirūpinta mokslinio personalo sutelkimu. Tuo reikalu aktyviai bendradarbiavo prof. J. Vabalas-Gudaitis, agronomas S. Bazarevskis, chirurgas J. Ziemackis. Žinoma, dalis senosios inteligentijos į visas tarybinės (bolševikinės) valdžios priemones reagavo priešiskai, bet buvo žymių veikėjų, kuriuos buvo galima kviesti profesoriais. Lietuvos komunistų partija senųjų inteligentų atžvilgiu laikėsi Lenino suformuluoto principo: reikia juos apsupti draugiška aplinka, komunistinio darbo dvasia ir pasiekti, kad jie eitų

gretoje su darbininkų ir valstiečių valdžia.

Studentais į universitetą tegalėjo būti priimami tik darbininkai arba darbininkų, ne buržuazijos, vaikai. Čia prisiminta, kad, stojant į universitetą, reikia turėti brandos atestatus (gimnazijos baigimo pažymėjimus). Švietimo liaudies komisariatas 1919 m. pradėjo organizuoti "rabfakus" — darbininkų fakultetus, kurie skubiai paruoštų atitinkamus abiturientus...

Busimasis Vilniaus universiteto rektorius Zigmas Žemaitis prisiminė savo susitikimą su Mickevičium-Kapsuku, kuris priekaištavęs vilniečiams lietuvių inteligentams, kad jie šalinasi nuo darbo ir kartu užtikrino, kad jų baimė esanti visai nepagrįsta, nes Tarybų valdžia sudarysianti visas sąlygas lietuvių kalbai ir kultūrai plėstis.

Artėjant prie konkrečių žygių, 1919 m. kovo 10 d. susirinko Liaudies Komisarų Taryba, pačiam Mickevičiui-Kapsukui pirmininkaujant, svarstė Vilniaus universiteto atkūrimo dekreto projektą. Svarstymuose aktyviai dalyvavo Zigmas Aleksa (Angarietis), Julian Leščinskis, Mečislav Kozlovskis, Semion Dimanšteinas ir kiti revoliucinės vyriausybės nariai. Žinoma, būsimo rektoriaus Žemaičio posėdin nepakvietė.

Lietuvos ir Baltarusijos liaudies komisarų taryba daugiažodiniame dekrete skelbė sukursianti šalyje kūrybinės minties židinį, kuriame susitelks mokslinės jėgos, sugebančios savo žiniomis padėti platiems darbo žmonių sluoksniams pertvarkyti visuomeninę gyvenimą kūrybinių komunizmo idealų principais. Ypatingai buvo pabrėžtos agronominės studijos, kurios yra svarbios *šių valandų*, kai visi dvarai, o vėliau ir visa žemė bus nacionalizuota. Mokslas universitete bus nemokamas, dėstomas vietos kalbomis.

Buvo suplanuoti įvairūs fakultetai, kaip ir visuose universitetuose. Kiek plačiau buvo aptariamas pedagoginis fakultetas, kuris padės partijai ir vyriausybei kurti naują socialistinę mokyklą. Organizacinė komisija išsiuntinėjo jauniems darbininkams kvietimus stoti į universitetą. Neturintiems aukštajai mokyklai reikalingo išsilavinimo, buvo planuojama steigti paruošiamuosius kursus.

Buvo nusistatyta universitetą atidaryti 1919 metų rudenį, bet nesuspėta, nes balandžio mėn. 21 d. Vilnių užėmė lenkų legionieriai.

BIBLIOGRAFIJA. **Vilniaus Universiteto istorija**, II t. Vilnius, 1977 m. Leidykla "Mokslas". **Lietuvių Enciklopedija ir Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija**, kurios padėjo susipažinti su minimų asmenų biografijomis.

Pastaba. Iš visų Lietuvos-Baltarusijos Liaudies Komisarų Tarybos narių biografijų patyriaus, kad jie visi "mirė" Maskvoje 1940 metais.

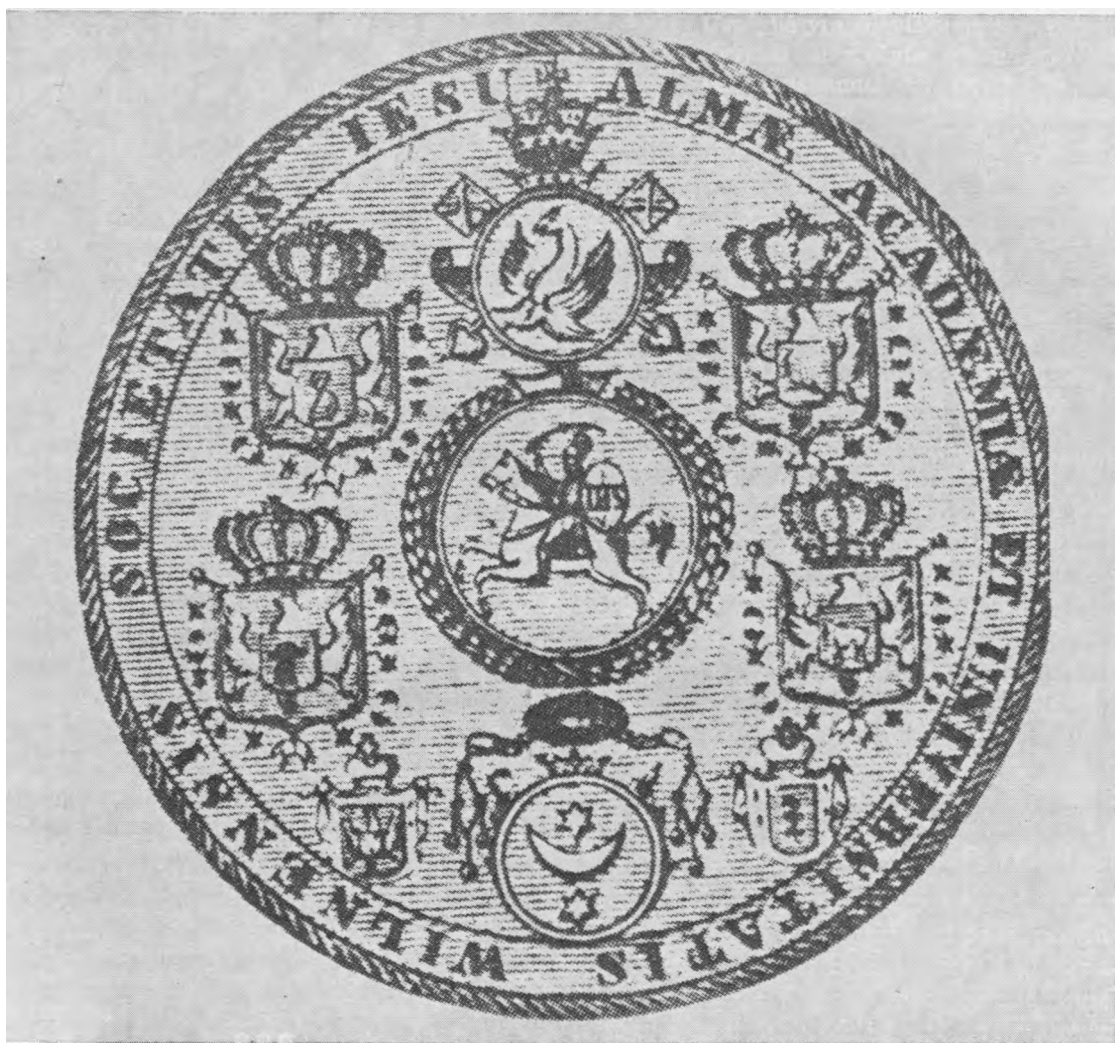
Vilniaus Akademijos antspaudas

Paulius Rabikauskas, S. J.

Koks buvo Vilniaus universiteto antspaudas pirmaisiais dviem jo veiklos šimtmečiais, t.y. kai jam vadovavo jėzuitai? Apie tai trumpai rašė universiteto istorikas J. Bielinskis (t. I, psl. 477); ten pat yra pridėta ir vieno to antspaudo nuotrauka. Panašų antspaudo atvaizdą paskelbė ir Lietuvoje išleista knyga "Vilniaus universitetas" (Vilnius 1966, psl. 71). Iš čia ji perėmė 1972 m. Čikagoje išleistas "Lietuvos universitetas" (psl. 68).

J. Bielinskis nurodo, kad senesnioji antspaudo forma buvusi gana paprasta: apskritime Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Vytis. Tokį universiteto ženklą išspausdino ir Jonas Preuschhoff as savo knygos "Universitetas Vilnensis Jagiellonico-Batoreana.. (Vilnae 1707) antroje titulinio puslapio pusėje. Po užrašu "Insigne Academiae et Universitatis Vilnensis" (Vilniaus Akademijos ir Universiteto herbas) matyti papuošalais apvestas apskritimas, virš jo didžiojo kunigaikščio vainikas-kepurė, o apskritimo viduje — Lietuvos Vytis.

Antrojoje XVIII a. pusėje sutinkama nauja, praplėsta antspaudo forma, gerokai panešėjanti į iškilmingą karaliaus antspaudą. Gabios artisto rankos išraižytame štampe pačią centrinę vietą užima Lietuvos Vytis. Aplinkui išdėstyti aštuoni įvairaus dy-

džio ir formos herbai, nurodantys į tiek pat asmenų ar giminių, turėjusių ypatingų ryšių su Vilniaus universitetu. Be centrinio Vyčio ženklo, tuojau krinta į akį kiti du apskritimai: štampo viršuje — tijara ir dviem sukryžiuotais raktais — popiežiaus požymiais — papuoštas apskritimas, kuriame vaizduojamas sparnuotas slibinas — Romos didikų Buoncompagni herbo atributas. Juo prisimenamas popiežius Grigalius XIII, davęs Vilniaus universiteto įsteigimo bulą. Štampo apačioje — vyskupo žymuo, kaip rodo skrybėlė su trimis spurgais abiejose jos pusėse. Mėnulis tarp dviejų žvaigždžių — tai Protasevičių giminės herbas, primenąs vys-

kupą Valerijoną Protasevičių, pagrindinį universiteto fundatorių. Šonuose — keturi skydai apvainikuoti karališkuoju vainiku. Jie vaizduoja Lenkijos karalius, kurie, būdami drauge Lietuvos didieji kunigaikščiai, ypatingu būdu yra prisidėję prie Vilniaus universiteto įkūrimo bei jo tolimesnio išvystymo. Du pirmieji (kairėje ir dešinėje) priklauso universiteto pradininkams: Žygimantui Augustui (Bielinskio veikale yra ženklas — raidė 'S'; Vilniuje 1966 m. išleistame atvaizde — raidė 'Z') ir Steponui Batorui (turėtų būti 3 dantys, sudėti gulščiai vienas virš kito). Kituose dviejuose specialūs ženklai ne tokie ryškūs. Bielinskis nurodo, jog šie

herbai priklauso Vazoms (kairėje) ir Poniatovskiams (dešinėje). Tuo galima visai tikėti, nes karalius Vladislovas IV Vaza davė privilegiją įsteigti teisės ir medicinos fakultetus, o karalių Stanislovą Augustą Poniatovskį reikėjo kaip nors iš pagarbos paminėti, kai, jam valdant, buvo įvestas šis antspaudas. Likusieji du, mažesnio formato, šalia vyskupo herbo įdėti žymenys priklauso dviem svarbiausių geradarių giminėms: Radvilams (kairėje) ir Sapiegoms (dešinėje). Radvilai savo palankumu daug padėjo sudaryti pakankamą universiteto pradžiai fundaciją, o Sapiegos, ypač Lietuvos dvaro maršalkos ir po to vicekanclerio Leono Kazimiero Sapiegos, dosnumu buvo įsteigtas teisės fakultetas. Nepamiršti ir jėzuitai — universiteto laikytojai. Jie paminėti apskritimo pakraštyje išgraviruotame įrašė: "Almae Academiae et Universitatis Wilnensis Societatis Iesu" (Maloningos Vilniaus jėzuitų Akademijos ir Universiteto {antspaudas}). Be to, jėzuitų ordino ženklas 'IHS' yra įterptas vos pastebimai pačiame antspaudų centre — Vytyje, raitelio skyde.

Šiandien sunku pasakyti, kada buvo įvestas šis įdomus ir savo forma gana sudėtingas universiteto antspaudas. Kai po jėzuitų panaikinimo Vilniaus akademija buvo perorganizuota į Lietuvos Vyriausiąją Mokyklą, jos antspaude sugrąžintas ankstyvesnis paprastumas: centre, dideliame skyde, ant kurio uždėtas didžiojo kunigaikščio vainikas — kepurė, matyti tikrai Lietuvos Vytis. Tačiau tame raitelio skyde šį kartą atvaizduotas erelis — Lenkijos emblema.

Taigi, analizuojant šiuos antspaudus, reikia įsidėmėti ypačiai vieną dalyką: visos senojo Vilniaus universiteto antspaudų formos rodo, kad anais laikais Vilniaus universitetas buvo suprantamas ir laikomas Lietuvos universitetu. Antspaudų centrinę dalį visuomet užima *Lietuvos Vytis*. Net ir pajvairintoje jo formoje, kur norėta prisiminti taip pat Lenkijos karalius, jiems skirta tikrai trečiojo rango vieta. Lenkijos ženklas — erelis įkelia koją tikrai Lietuvos Vyriausiosios Mokyklos antspaude, bet ir čia pagrindu lieka Lietuvos Vytis.

Svetimi uostai ir lotoso vaisiaus saldumas

Danutė Bindokienė

Aloyzo Barono parašytų knygų sąrašas užpildytų jau geroką popieriaus lapą. Jo kūrybos polėkis platus, žanrai ir temos — įvairūs.

Naujausias A. Barono romanas, išleistas Lietuviškos knygos klubo 1979 m. Čikagoje, pavadintas tipišku rašytojui vardu: "Laivai ir uostai". Jungtuką "ir" tarp dviejų pavadinimo žodžių autorius pradėjo vartoti su pirmąja knyga "Žvaigždės ir vėjai" (novelių rinkinys, 1951 m.). Žinoma, vienoks ar kitoks žodžių junginys knygos pavadinime neturi jokios reikšmės jos turiniui ar vertei, tai tik šalutinė mintis, gerai pažįstant ir sekančią šio autoriaus kūrybinį kelią nuo pat pradžių ir dabar paėmus į rankas paskutinią jo plunksnos vaisių.

Perskaičius "Laivus ir uostus", galima drąsiai tvirtinti, kad tai jau subrendusio rašytojo kūrinys, o ne pradedančio, savęs dar teieškančio, kūrėjo pastangos. Aloyzas Baronas pasirinko gana dažnai sutinkamą išeivijos lietuvių literatūroje temą: pirmuosius "dipukų" įsikūrimo metus šiaurės Atlanto. Jo ir veikėjai yra lyg pažįstami iš kitur: mažo išsilavinimo "seni amerikoniai", matuoją žmogaus vertę banko knygelės turiniu ir nekilnojamojo turto didumu; jauna (būtinai graži!) gyvanašlė su vaikais, sunkiai besikabinanti į naują gyvenimą naujame krašte, ieškanti bet kokia kaina saugumo, ateities užtikrinimo; viengungis, pusiau

idealistas, nesenas vyras, kuris kilniai kalba, bet galop leidžiasi patogaus gyvenimo suviliojamas ir pagaliau "vėjo pamušalas", neramus bastūnas, stovįs tarytum su veidrodžiu rankoje, kad parodytų tikruosius kitų veikėjų veidus.

A. Baronas šiuos žmones (ir dar eilę kitų) sujungia bendru troškimu: bet kokia kaina įsikibti į geresnį rytojų. Romane taip pat įvesta savotiška naujovė: Homero "Odisejos" ištraukos, verstos Jeronimo Ralio. Beveik kiekvienas romano skyrius, skirtas pagrindiniam veikėjui, Laimiui Manikui, yra pradedamas tokia ištrauka. Tai skaitytoją automatiškai užintriguoja: kaip autorius nelabai reikšmingo ir įdomaus ateivio gyvenimo įvykius sugretins su garsiuoju graikų epu? Vienur jam pavyksta geriau, kitur išeina blankiau, bet vis dėlto tai įdomus mėginimas. Gaila, kad ir romano moterims neatsirado koks nors skambus motto virš skyrelio. O tų moterų, kurios išsiskiria iš blankios kasdienybės, yra dvi: pirmoji — graži, šviesiaplaukė su dviem vaikais ir amžinai priekaištaujančia anyta. Tai Liusė Šulienė. Antroji — Katlenė Masset, kurios tėvo ūkyje pradeda bernauti Laimis Manikas. Šios dvi moterys labai skirtingos, bet kartu ir panašios. Liusė pernelyg užguita likimo ir buvusios stambaus dvaro savininkės anytos Julijanos, kuri vis dar negali sutikti, kad sūnus Bernardas vedė sau per prastą merginą. Julijana dažnai pamiršta, kad nebėra tarnų, vežėjų, kumečių ir besąlyginės darbininko pagarbos savo poniai. Marčiai ji negaili priekaištų dėl būtų ir nebūtų dalykų. Liusė anytos taip pat nemėgsta, o gal ir nekenčia. Likimo juodvi sumestos į vieną bendrą, sunkų gyvenimą, kuriuo nė viena, nė antra nėra patenkintos. Jeigu anyta negali atsikratyti praeitimi, tai marti bijo ateities. Norėtų, kad ateitis būtų saugi jai ir vaikams. Norėtų mylėti ir būti mylima, bet vyras liko kažkur Lietuvoje karo metu — apie jį žinių nėra. Šiame krašte visko pilna, o jos rankos tokios tuščios. Ji norėtų bet kokia kaina įsigyti būtinos ir nebūtinos kasdieninės prabangos. Kadangi Liusė graži, pasiūlymų savo likimą "pagerinti" netrukus atsiranda. Liusė pa-

gunda tikrai didelė. Ji flirtuoja su "taip ir ne" be ypatingo sąžinės graužimo. Sunku net suprasti, ar Liusė Šulienė tikrai neturi jokių moralinių skrupulų, ar iš tikrųjų jai taip svarbūs tie kasdienybės patogumai, kad jokia kaina už juos nėra per brangi. Liusės nusistatymas tampa dar keistesnis, kai autorius į romaną įveda jos gundytoją: "Jis buvo nedidelio ūgio, juosvais dar nežilais, bet gerokai praretėjusiais plaukais, tamsoko, apvalaus veido. Jis riebia ranka paspaudė Liusės pirštus ir jo minkštame veide, lyg matinis stiklas, neryškiai atsimušė rusvų akių žvilgsnis" (psl. 62). Tai Petučis, itališkos kilmės Gučių žentas. Nuo pat pirmo susitikimo jo tikslas — kaip galima greičiau įsivilioti gražiąją Liusę į savo lovą. Jis pasiturintis ir savo dovanas kaišioja Liusėi, lyg alkanai katei auksines žuvelės. Ji dovanas priima ir tik truputį protestuoja. Liusė nėra naivi moteris, ji labai greitai supranta, ko Petučis nori, net minties nesikrato: ". .. susirastų geresnį butą, gautų daugiau pajamų, galėtų mergaitę lankyti privačią mokyklą..." (psl. 137). Kadangi tikslas labai motiniškas ir kilnus, Liusė visai nesijaudina, kokiomis priemonėmis reikėtų jį pasiekti. Kai Petučis pirmą kartą veža Liusę namo iš savo klubo, kuriame jau buvo užsakytas jiems kambarys, ir tik su didelėmis pastangomis Liusė išsisuko iš italo pinklių, jos elgesys sunkiai suprantamas ir dar sunkiau įtikinantis. "Vairavo (Petučis) dešinę ranką padėjęs ant jos kelių, kartais juos suspausdamas, bet Liusė nesitraukė, ji galvojo, jei patinka, tegu, joks nusikaltimas... Kai prie namų Petučis atsiveikino stipriai pabučiuodamas, ji nesitraukė, ji pagalvojo, jeigu patinka, tai jo reikalas" (psl. 137). Su tokiais pažiūromis Liusės Šulienės gyvenime galima numatyti nemažai "petučių", nors romane ji ir išvengia tiesioginio nupuolimo.

Kita ryški moteris — ūkininko Masset duktė Katlenė. Ją autorius vadina senmerge, nes Katlenė jau peržengusi 25 metus. Ji — kažkoks amerikietės ir lietuvis hibridas (tėvai senieji ateiviai lietuviai, bet ji gimusi Amerikoje). Norėdamas parodyti tikros amerikietiškos kultūros moterį, A. Baronas

Katlenę labai "suvyrina". Iš tikrųjų ji atrodo vyriškesnė už didžiąją dalį romano vyrų, įskaitant ir patį Laimį Maniką. Katlenė be sentimentų savo tėviškei, žemei, įvairioms vertybėms ir net seniesiems tėvams. Ji nieko savyje neturi, tik nuobodulį kasdieniniam gyvenimui kaime. Ji veržiasi iš ten ištrūkti, o proga pasitaiko kaip tik su Maniko atvykimu. Manikas — jai išeitis iš viso to nuobodulio, tarytum paties likimo atsviestas iš kažkokios Europos tiesiai į jos namus. Katlenė žino, ko nori, ir nesivaržo. Maniką ji traukia prie savęs ir narplioja, riša, kad jis užmirštų savo darbo laikinumą (ūkyje jo sutartis baigiasi po metų) ir pasiliktų. Be jo vėl Katlenės gyvenime liks tik tuščias nuobodulys. Laimis negali tai vilionei atsispirti, nors Lietuvoje liko žmona su naujagimiu sūnumi. Iš tikrųjų jis ir per daug nesisipriešina, nes jau iš pirmo žvilgsnio Katlenė pradėjo krūtinę kaitinti. Katlenė — uostas, dievaitės Kalipsės, kurios prieglobsčioje galima nustoti blaškytis. Labai jau parankiai Laimio tikroji žmona romane ištekinama už komunistėlio, taigi Laimis, įskaudintas ir atstumtas, atranda teisę listi po Katlenės patalais... Knygos pabaigoje ši Laimio "nuodėmė" ir vėliau neteisėta santuoka su Katlene tarytum atperkama, kai pirmoji Laimio žmona žūsta motociklo avarijoje.

Per tuos vienerius metus pas Masset Laimio gyvenimas visai susikristalيزuoja į patogias vėžes: seniai miršta, Katlenė parduoda ūkį ir pinigų netrūksta. Jis gali gyventi, kur tik nori, dirbti, ką nori... Odisėjui nėra reikalo grįžti į tėvynę, nes naujojoje tėvynėje labai jau gera. Ir taip, autoriaus teigimu, visi naujieji ateiviai blaškosi, prisiekdinėja tolimai tėvynei meilę, žada grįžti, iki gražiai įsikuria, o tada viskas pasikeičia. Lengva suprasti, kad autorius per daug nesižavi šiais žmonėmis ir lygina juos su dievaitės Kalipsės jūrininkais, paverstais kiaulėmis.

Be Laimio Maniko išsiskiria dar du vyrai: senukas batsiuovys Gučius, geraširdis postringautojas, senosios kartos ateivis, kuris savo bute priglaudžia Liusės šeimą. Jis

kala batams puspadžius, filosofuoja, gurkšnoja degtinę ir gailisi kažkur prabėgusio laiko. Tai mielas žmogus, malonu būtų tokią pažinti. Jis įneša į veiksmą žmogiškumo kibirkštėlę. Taip vaizduojami kaimo kerdžiai, karšinčiai kunigėliai, geraširdžiai pensininkai savo sodeliuose. Tokių senutėlių pasitaiso kiekvienoje apylinkėje.

Liusės vyro brolis Kazys Šulis galbūt kada subręs į kaip tik tokią Gučių, nors jam iki subrendimo dar tikrai toli. Jis jaunas, maištaujas prieš visas medžiagines vertybes ir per didelį jų vaikymąsi. Jis daug mato, daug supranta, net ir tai, ką kiti norėtų paslėpti. Kad ta tikroji tiesa taip nebadytų akių, Kazys jas užpila lengvu alkoholio rūkeliu. Kazys yra tipiškasis A. Barono raštų filosofas, sutinkamas kuone visoje jo kūryboje, tik vis kitokia pavarde. Jis turi atsakymus į visus klausimus, pasakydamas tai, ko kiti veikėjai nedrįsta. Kur Kazys pasirodo, ten skambūs posakiai ir svarios mintys mirga visuose sakiniuose.

Kazio nerūpestingumas ir nesirūpinimas ateitimi (kas taip baisiai svarbu kitiems veikėjams) pastatomas prieš kito brolio, daktaro Juozo Šulio šykštumą, dvarininkės motinos klaidžiojimą praeityje ir Liusės brolio susižavėjimą turtinga amerikiete. Vidurio kelio čia nėra: visas jėgas galima skirti "pragyvenimui" ir be paliovos deginti aukas pinigų dievaičiui, arba spjauti į tas žemiškąsias vertybes, viešai iš jų tyčiotis ir jas ignoruoti. Tačiau ir Kazio kelias ne geresnis: už pilno degtinės stikliuko sunku nuo gyvenimo tikrovės ilgai slapstyti.

Visa vyresnioji ir vidurinioji ateivių lietuvių karta, pati pergyvenusi įsikūrimo vargus ir nesėkmes prieš 30 metų, neras romane nieko stebinančio ar labai naujo. Jaunesnieji atras geresnį supratimą, kaip jautėsi anuo metu jų tėvai ir seneliai. Nežiūrint, kad ši tema nėra nauja ir paskutiniaisiais metais jau kažkaip stengiamasi jos neužkliudyti mūsų literatūroje, ją gvildinti tegali rašytojas, pats tą laikotarpį pergyvenęs. Tai labai asmeniška tema, tačiau dabar, po 30 metų, nelengvai atkuriamą. Galima sakyti, kad A. Baronui pavyko ją atkurti. Atitinka dekora-

cijos, kostiumai ir net žmonės. Bet tie, kuriems teko pergyventi anuos laikus, atras nesklandumų. Vis dėlto metų eilė nutrina įspūdžius. Lieka didieji įvykiai, svarbiosios nuotaikos ir jausmai, bet kasdienybės smulkesnės ir yra tas magiškas prieskonis, suteikiant atkuriamam laikotarpiui autentiškumą. Pasitaiko, kad romane anų dienų galvosėnų nustelbia šių dienų pažiūros ir ano meto rūpesčiai, matomi per dabartinę prizmę. Žinoma, tai menka yda, ir knygai daug nenkenkia.

"Laivai ir uostai" tinka kiekvienam, lietuviškai skaitančiam. Jaunimui knyga padės suprasti, kaip jautėsi lietuviai svetimame krašte — kuo jis rūpinosi, kuo džiaugėsi; vyresnieji galės palyginti savo pergyvenimus, besikuriant su knygoje aprašomaisiais, o visiems tiems, kurie patogiuose dievaitės Kalipsės rūmuose patenkinti kriuksi, galbūt truputėlį pakutens aptukusias sąžines. ..

Aloyzas Baronas, LAIVAI IR UOSTAI. Viršelės Nijolės Vedegytės-Palubinskienės. Spausdino "Draugo" spaustuvė, Chicago, Ill. 1979 metais. Kaina 7 dol.

Tylinčiosios Bažnyčios

A. Likanderienė

Neseniai iš spaudos išėjo latvio dr. Petro J. Babris angliškai parašyta didžiulė (532 psl.) knyga "Silent Churches" (Tylinčiosios Bažnyčios). Tai tikrai didingas veikalas. Didingas ne vien dėl savo plačios informacijos, kurią autorius surinko apie Rytų Europos valstybes, bet taip pat yra didingas autoriaus sugebėjimas visą tą informaciją pateikti. Autorius kruopščiai surinko medžiagą, kuri niekur nebuvo išspausdinta, apie gyvenimą ir tikėjimą už geležinės uždangos.

Čia yra surinkta ne tik informacija, bet ir partijos bei Bažnyčios ideologija gan plačiai nagrinėjama. Reikia pastebėti, kad komunistų suteiktos žinios ir žinios, gautos iš kitų šaltinių, nesutampa. Padailinti komunistų pareiškimai nesutampa su tikrove. Šis skirtumas padeda iškelti pagrindinę tiesą, kad komunistinis režimas ir toliau varžo re-

liginę laisvę. Nežiūrint visos gražbylostės, tikėjimas yra naikinamas, tikintieji persekiojami ir baudžiami visu žiaurumu.

Knygos pavadinimas yra ironiškas, nes puslapis po puslapio, skyrius po skyriaus vis aiškiau rodo, kad Bažnyčia ten nėra tylinti. Nors ir prislopinta, ji veikia, gyvena, kenčia ir kovoja. Ši knyga yra įrodymas, kad tikėjimas negali būti išplėstas, ką jau ir patys sovietai pradeda suprasti. Rytų Europos gyventojai tebetiki, stengiasi išlaikyti savitą veidą, tikėjimą, papročius ir tradicijas. Pasireiškia protestai, ypač tarp jaunų žmonių. Tad Bažnyčia ten tikrai netyli!

Autorius pasakoja lengvai, dėsto faktus kai kada su lengvu humoru, dažnai sarkastiškai, kandžiai. Ypač sarkazmas pasireiškia, kai kalbama apie partijos ir Bažnyčios šulus. Gal daugelis tikės šioje knygoje rasti aprašytus modernių laikų kankinius, bet daugiausia atras paprastų, kasdieniškų žmonių, kurie neša savo varganą dalį ir kovoja už savo įsitikinimus. Knygoje aprašomi ir kolaborantai, dėl asmeniškų gerovės ir laikino saugumo atsisakę amžiais puoselėtų principų.

Knygoje iškeliama daug įdomių faktų ir aprašoma Rytų bei Vidurio Europos valstybių gyvenimas. 187-234 psl. plačiai aprašoma ir Lietuvos tikinčiųjų padėtis. Paminėtos Vilniuje uždarytos bažnyčios, kalbama apie vyskopus, kurių du yra namų arešte, pasakojama, kiek daug jaunuolių norėtų stoti į kunigų seminariją, bet kiek mažai jų leidžiama priimti. Kunigų skaičius labai mažėja, jau tuoj kiekvienam kunigui gal reikės aptarnauti dvi ar daugiau parapijų. Keletą kartų paminėta "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" ir miško broliai. Autorius taip pat mini Kalantą, Simą Kudirką ir su jais susijusius įvykius. Taip pat pažymima, kad anglų, vokiečių ir italų kalbomis išleista knygutė "Katalikų Bažnyčia Lietuvoje" yra gryną bolševikų propaganda.

Knygos autorius gyvena Čikagoje. Šią jo parašytą knygą galima užsisakyti šiuo adresu: "Research Publishers, 108 South Patton, Arlington Heights, Ill. 60005. Knygos kaina — 19-50 dol.

Dabartinio popiežiaus poezijos rinkinys

Juozas Prunskis

Paskutiniai du popiežiai — ne tik gilių dvasios ganytojai, bet ir stipraus literatūrinio pajėgumo žmonės. Popiežius Jonas Paulius I yra parašęs nuostabaus kūrybingumo laiškus įžymiesiems žmonėms. Knyga į anglų kalbą išversta šiuo pavadinimu: "Illustrissimi. Letters from Pope John Paul I". Autorius pažymėtas popiežiaus ankstyvesniuoju vardu — Albino Luciani.

Jeigu kas mėgsta mintimis pabendrauti su didžiaisiais žmonėmis, pagyventi jų idėjomis, randant pritaikymą dabarties dienoms, labai patartina šią knygą perskaityti. Tai savotiška kultūros istorija, išryškinant moralines prošvaistes ir perteikiant nuostabaus pajėgumo autoriaus literatūrinį stilių. Nenuostabu, kad net kai kurie dienraščiai dalį šių laiškų persispausdino. Ir tai tokie dienraščiai, kuriems nelabai rūpi religinė mintis. Jie parodė susižavėjimą autoriaus kūrybiniu pajėgumu.

Jonas Paulius II pasireiškė kitokesniu kūrybos žanru: poezija ir drama. Jo drama yra buvusi perteikta net Europos radijo programose, o neseniai šiais metais išleisti jo eilėraščiai, išversti į anglų kalbą.

Eilėraščius jis rašė, dar tebebūdamas paprastu kunigu, o taip pat ir vėliau, kai buvo pakeltas Krokuvos vyskupu. Jo poezija buvo spausdinama įvairiuose religiniuose lenkų laikraščiuose bei žurnaluose. Pasirašydavo slapyvardžiu — Andrzej Jawien. Dabar tuos eilėraščius, parinkęs įdomesnius, į anglų kalbą išvertė Jerzy Peterkiewicz, poetas, beletristas, kritikas, mokslus išėjęs Varšuvoje ir Londone, šiuo metu dėstąs lenkų literatūrą Londone. Jį vertėju parinko popiežiaus komisija. Rinkinys angliškai pavadinamas "Easter Vigil and Other Poems". Autorius pažymimas jo tikroju vardu — Karol Wojtyła. Išleido Random House. Knyga turi 82 psl., kaina 5 dol.

Poezijos turinys gyvenimiškas, su religiniu atspalviu: Motina, Moteris prie šulinio, Samarietė (biblinės variacijos), mintis ir

žodžiai, kasyklos, Kireniečio (Kristui padėjusio nešti kryžių) profiliai, Bažnyčios idėjos, išpažinėjimų gimimas, Velykų naktis. Eilėraščiai sukurti 1950-1962 m.

Eilėraščiuose atsispindi popiežiaus meilė Marijai, ataidi kruvinas dešimtmetis Europoje, kai kaskart labiau siautėjo komunistų priespauda, daug dėmesio skiriama darbininkijai — kalbama apie automobilių fabriko darbininkus, ginklų fabriko tarnautojus, mašinraščio sekretorę, kurios paraudusiose akyse kabo juodos raidės, prabyla apie intelektualą ir apie meilę nusivylusią mergaitę. Tokie kasdieniški dalykai perteikiami gilesniu įprasminimu, išvelgiant pilkoje kasdienybėje dievišką paslaptį.

Grupė eilėraščių atsirado, esant Romoje, bažnytiniame suvažiavime. Rinkinys prasižada poezija apie Mariją ir baigiasi temomis apie žmogų istorijoje. Kuriant eilėraščius, jam reikėjo rašyti taip, kad neužkliūtų cenzoriams.

Niekada šie eilėraščiai nebuvo išleisti atskiru rinkiniu lenkų kalba, tik "Motinos" ontologijoje buvo įjungta jo kūrybos dalis apie Mariją. Žinoma, poezijos vertimas yra sunkus. Ir šiame rinkinyje vienas eilėraštis — "Atsišaukimas į žmogų" duodamas originalia lenkų kalba, bet taip pat išverstas ir į anglų kalbą, kad būtų galima matyti skirtumą.

Siekiančiam šių popiežiaus eilėraščių prasmę suvokti ir mintį suprasti, reikia gerai įsiskaityti, bet kai kurie kūriniai lengvai pagauna savo lakiu iškalbingumu. Pvz. eilėraštyje, skirtame darbo draugui, prisimenama, kaip dirbančiojo muskulai įauga į minios kūną, kol tik jo kojos žeme vaikščioja. Bet darbo nelaimėje baltas akmuo įsminga į jį, grauždamas jo buitį ir paversdamas jį patį akmeniu. Žmogus suima į save pasaulio vidinę struktūrą, kur yra didesnė neapykanta ir didesnė meilės eksplozija.

Lyg perspėdamas tuos, kurie duodasi nešami laikinumo bangos, viename eilėraš-

tyje, vardu "Pirma negu aš galėsiu išskirti daugelį profilių", sarkastiškai aiškina: "Gal geriau eiki su banga, bangos nešamas — nesusižeisi kojų. Bangos apkabintas niekada nė nežinosi, kad jau skęsti".

Meile nusivylusiai mergaitei autorius taria: "Gyvsidabriu mes matuojame skausmą, kaip matuojame kūno temperatūrą ir orą; bet ne tuo būdu patiriamos mūsų ribos — jūs manote, kad esate visatos centras. O kad galėtumėte suvokti, jog nesate — centras yra Jis".

Ginklų fabriko darbininkas viename eilėraštyje guodžiasi: "Nors tai, ką aš gaminu, yra bloga, bet pasaulio blogis nėra mano gaminys".

"Magdalenos" eilėraštyje atgailautoja džiaugiasi, kad dabar ji gali duoti dvasios maistą iš ten, kur anksčiau tebuvo badas. . . Dar ji kartais pergyvena meilės skausmus — jos liežuvis ir gomurys išdžiūsta. Lūpos nedažytos, bet kartais tiesa skamba, kaip melas. "Tą didžiąją pasaulio sausrą jaučia Jis, ne aš", taria dar iš svyravimų neišsilaisvinusi Magdalena.

Suvažiavime sutikęs kito kontinento negrą vyskupą, busimasis popiežius eilėraštyje "Negras" sako: "Mielas broli, tai tu ta bekrastė žemė, kurią jaučiu, kur upės staiga išdžiūsta, ir saulė taip kepina kūną, kaip žaizdroje deginama rūda. Bet aš jaučiu tavas mintis, kurios kaip mano; kai jos prasiveržia, balansas tas pats tiesos ir klaidos svarstyklėse. Džiugu sverti mintis tomis pačiomis svarstyklėmis; mintis, kurios skirtingai žiba mano ir tavo akyse, nors iš esmės — jos tos pačios".

Taigi, jei taip būtų galima pasakyti, popiežiaus Jono Pauliaus II poezija yra daugiau racionali, negu jausminė. Tai ne tiek lyrinis savosios širdies išsakymas, kiek įžvalgus aplinkos stebėjimas per krikščioniškosios filosofijos prizmę, amžinybės principų persvarstymas dabarties kasdienybėje, siejant tai su konkretaus gyvenimo žmonėmis, daiktais ir įvykiais. Nėra tai poetinio kūrybingumo viršūnė, tačiau tai vienintelis mums žinomas naujų laikų popiežiaus poetinės kūrybos unikumas.

Aš pats. . .

Birutė Ragauskienė

Rytą autobuse išgirdau tokį pokalbį:

— Tu supranti, mokytoja liepė Rimutei nupiešti, kaip mama pro langą kviečia dukrą į kambarį. Ir ką tu manai — abu su tėvu atsikėlėme anksti rytą ir, kol pakėlėme Rimą, piešinys buvo gatavas. Kai duktė pamatė, prasidėjo ašaros — girdi, jei mama kviečia dukrą, lūpos turi būti pražiotos. Ištrynė trintuku galvą ir su visu piešiniu išėjo verk-dama į mokyklą.

— Kokie jau mes piešėjai... — lyg pasiteisindama, atsiduso moteris.

Bene geriausiai popiežiaus Jono Pauliaus II poezijos kryptį ir tikslus nusako eilėraštis, kurio viename posmelyje taip sakoma: "Štai ką aš sakau: didelė žmogaus dalis miršta daiktuose daugiau, negu pasilieka. Ar bandei kada apkabinti tai, kas nemiršta, ar bandei tam rasti profilį ir erdvę?" Arba kitas posmelis iš to lenkiškojo eilėraščio "Invokacija į žmogų, kuris tapo istorijos kūnu": "Saukiu žmogų, ieškau žmogaus, kuriame žmonijos istorija gali rasti savo kūną... Einu pas Tave ir nesakau *pribūk*, o paprastai — būk. Būk ten, kur daiktuose nėra jokio įrašo, bet kur žmogus buvo savo siela, širdimi, troškimais, kančia ir valia, kur jį degino jausmai ir aukščiausia gėda. Būk lyg amžinu seismogafu to, kas nematoma, bet kas yra tikra tikrovė".

— Mes su vyru nupiešėm iš vakaro, ir Algis išėjo patenkintas, — pasidžiaugė antroji.

Iš tolesnio pokalbio supratau, jog tai pirmokėlių mamos, kurios iš paskutiniųjų stengiasi, kad vaikai atliktų mokytojos užduotį — nupiešti mamą ir dukrą. Ir kad mama kvieštų pro langą dukrą iš kiemo į namus. Tad ką daryti? Mokytoja pareikalau, o vaikų Rankytės dar dreba brūkšnelius braižant ar pilvotas "a" rašant. Taip nesinori, kad pirmasis jų mokslo mėnuo prasidėtų nuo mokytojos pastabų ir nepatenkinamų pažymių. Tad ir piešia abu su vyru, kaip moka ir gali.

*

Auga namuose vaikas. Iš pradžių maitinamas ir rengiamas, aptvarkomas ir gerai prižiūrimas, kol vieną kartą pamokome, kaip pačiam nusiprausti, susišukuoti, apsi-vilkėti drabužėlius ir apsiauti batelius; išmokome laikyti šaukštą ir šaukštelį, peilį ir šakutę, valgyti ir gerti. Tai pirmosios užduotys mūsų vaikams: išmok tai, kas elementaru, bet būtina žmogaus gyvenime. Laikas eina, vaikas auga — plečiasi jo interesų ratas, jo pažinimo pasaulis, didėja ir mūsų reikalavimai jam. Pradedame formuoti pirmuosius darbinius įgūdžius: susidėk į vietą žaislelius, išsiplauk lėkšteles ir puode-lius, iš kurių valgei, padėk mamai pakloti lovą, iššluoti grindis, nueiti į parduotuvę. Tuo pačiu mes žiūrime, kad mūsų vaikas darytų visa tai, ką pagal savo amžių ir sugebėjimus gali ir privalo daryti. Kitaip ir būti negali. Aš nemanau, kad atsiras tėvų, kurie pasiųstų ketverių metų vaikutį į parduotuvę savarankiškai nupirkti maisto ar duotų jam atlikti kokį kitą sunkų darbą. Viskam ateis laikas, o dabar vaikas privalo daryti tai, ką jis gali ir moka. Pirmuosius darbinius įgūdžius vaikai įgauna namuose, pirmaisiais jų mokytojais yra tėvai. Tokiose šeimose, kur dirba visa šeima, kur nėra griežtos "vyriškų" ir "moteriškų" darbų ribos ar visus namų apyvokos darbus atlieka vien mama, vaikai auga darbštūs, savarankiški, žinodami ne tik savo teises, bet ir pareigas.

Bet yra ir kitokių šeimų, kuriose vaikams augti sudaromos šiltadaržio sąlygos. Niekas jiems nerūpi, nes viską jie ima ir nieko neduoda. Ir kaip sunku tokiems vaikams, pradėjusiems savarankišką gyvenimą!

Vienoje šeimoje augo trys vaikai: du sūnūs ir dukra. Abu tėvai dirbo, todėl jie visokeriopai skatino vaikų tarpe pasitikėjimą, savitarpio pagalbą ir savarankiškumą. Šešerių metų Vytukas, žymiai vyresnė Rima ir Algis žinojo, ką jie privalo daryti, parėję iš mokyklos, nes mamytė ir tėtukas pareis vakare pavargę. Niekad negirdėjau, kad mama ar tėtis grubiai apibartų vaikus, jei šie ką nors ne taip padarė. O juk buvo atvejų, kai tyliai, vaikams nematant, mama ką nors perdarydavo iš naujo, o paskui suradus gerą progą, vaikams paaiškindavo, kaip ir ką reikia padaryti, kad būtų gerai. Berniukai žinojo, kad sesutę reikia mylėti ir globoti, bet jokia būdu tai nereiškė, kad ji gali nieko neveikti. Kiekvienas turėjo savo pareigas, tačiau, reikalui esant, mielai pavaduodavo vienas kitą.

Kitoje šeimoje tėvai augino dvi dukras. Iš pirmo žvilgsnio atrodė, kad šioje šeimoje vyrauja ideali tvarka, nes mergaitės buvo tėvams paslaugios ir mandagios. Tačiau jos žinojo viena — jų pareiga tik mokytis! Abu tėvai dirbo, tai mama keldavosi su tamsa, kad, prieš išeidama į darbą, galėtų viską paruošti pusryčiams ir pietums, sutvarkyti kambarius, patikrinti, ar mergaitės tvarkingai apsirengusios. Mergaitės iš tikrųjų mokėsi labai gerai. Kai viena baigė vidurinę mokyklą, puikiai, be vargo, įstojo į aukštąją, iš anksto jau tiksliai žinodama, ko ji siekia ir kuo ji bus. Jos svajonėse buvo viskas — profesija, tarnyba, tik nebuvo vieno — kaip ji tvarkysis buityje, kaip ji gyvens šeimoje. Kai jos paklausiau, ji net nesusimąčiusi atsakė: "Mama galės šeiminkauti, aš gi dirbsiu!" — "O jei mama irgi norės dirbti, juk ji dar nesena?" — paklausiau aš. "Nieko, galės jau ilsėtis. Argi čia sunkus darbas šeiminkauti? Juk reikės man namuose žmogaus! O mamai bus malonumas man padėti". (Idomu, kaip abi dukros pasidalins

mama? O tėvui vietos jų gyvenime neskirta!)

Trečioje šeimoje augo dukrelė, kuri pati nežinojo, ko ji nori. Viską padirbdavo tėvai. Mama ją lepino, kaip išmanydama, todėl dukrelė tingėjo net mokytis. Augdama bendravo tik su suaugusiais, todėl mėgo postringauti svetimomis nugirstų pokalbių frazėmis, kartais net gerai nesuvokdama, ką tai galėtų reikšti. Tėvams atrodė, kad auga šeimoje vos ne "genijus", kurio niekas nesupranta ir neįvertina. Mergaitė augo nejautri, nerūpestinga. Net tada, kai motina susirgo, duktė reikalavo šios paslaugų. Štai ir tokia baltarankė kažkada pradės savarankišką gyvenimą, be mamos ir tėčio!

*

Skaitytojai gali paklausti, ką gi bendra turi nugirstas tėvų apie mokyklą pokalbis bei tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai šeimoje. Aš manau, be galo daug. Juk darbinių įgūdžių pradžią vaikai gauna šeimoje; čia juos pradeda mokyti savarankiškumo, darbštumo, tvarkingumo, savitarpio pagalbos, o mokykla toliau visa tai tobulina, stiprina. Bet tik kartu su šeima. Ir užduotys, kur vaikai jas begautų, privalo būti protingai, pagal jų jėgas, skiriamos, kad jas atlikti vaikai galėtų patys. "Aš pats" — šie žodžiai vaiko gyvenime yra labai svarbūs.

Raskime laiko

R. Norkienė

Dukters draugė kartą mane nustebino pasiskundusi: "O manęs mama ir tėtė nemyli!" Pagalvojau, koks tėvų poelgis paskatino padaryti tokią skaudžią išvadą? Mergaitė juk skundžiasi ne dėl to, kad ją išleisdžia į mokyklą be pusryčių, kad netvarkingi jos drabužiai ar neturi vadovėlių, sąsiuvinų. Yra dar kažkas kita, kas vaikui, ypač jautriam meilei, švelnumui ir dėmesiui, daug svarbiau.

Aišku, vaikai labai toli nuo mūsų kasdieninių rūpesčių ir negali suprasti, kad materialiniai rūpesčiai tai ir yra tos begali-

nės meilės, kuria mylime savo vaikus, išraiška. Bet vaikams reikia ne vien tokios meilės.

Mano nuomone, neteisus kaimynas, galvojantis, kad, palydėjęs sūnų į mokyklą, paglostyti jo galvutę ir su šypsena palinkėti jam sėkmės — tai tik nereikalingas sentimentalumas.

Bičiulė pasakoja: "Po darbo grįžtu vėlai, apsikrovusi krepšiais, pirkiniiais, vos vilkdama kojas. Bet žinau, kaip nekantriai laukia sūnus, su kuriuo nesimatėme visą ilgą dieną. Todėl, peržengusi slenkstį, prisiverčiu nugalėti nuovargį ir sutikti jį linksma šypsena: "Sveikas, na, pasakok, kaip praėjo diena". Matau, kaip sūnaus akys žybteli džiaugsmu, ir jis nedelsdamas ima pasakoti. Klausau kantriai, nors mintys, užimtos savais rūpesčiais, ne visada spėja sekti jo pasakojimą. Bet aš stengiuosi kartu su juo pergyventi visus prabėgusios dienos įvykius, o jam baigus pasakoti, ir aš pasidžiaugiu, kad mano diena praėjo taip pat neblogai, tik šiek tiek pavargau, tad būtų labai malonu, kad jis man dabar padėtų, o paskui kartu paskaitytume. Ir jis man mielai padeda".

Štai vienas kelelis, kuris vadinasi meile, pasireiškiančia ne tik aukojimusi vaikų labui, bet ir dėmesiu jiems.

Prieš kelias dienas mačiau sceną gatvėje. Vyras vedėsi už rankos mažą sūnelį, kuris užsikalbėjęs užkliuvo ir suklupo. Vyras piktai truktelėjo jį už rankos ir grubiai subarė: "Ir ko vis žvalgaisi, kur nereikia. Būtinai nori žinoti, ką veža sunkvežimis! Tu geriau žiūrėk sau po kojomis!" O juk tėvas galėjo visa tai ramiai sūnui paaiškinti. Mažyliams visi klausimai svarbūs, nors suaugusiems tie "kodėl?" ir "kaip?" atrodo įkyrūs. Suprasti savo vaikų interesus, žinoti ir gerbti jų džiaugsmus, nesėkmes — tai užkariauti vaiko pasitikėjimą, tapti jo draugu. Tik tada galėsime suprasti kiekvieną sūnaus ar dukros poelgį. O esant abipusiam supratimui, nesunku išvengti konflikto, kurie kai kuriose šeimose tiek išauga, kad vaikai nesivarždami pareiškia: "Aš nemyliu savo tėvų. Jie manęs nenori suprasti, įtarinėja, neturėdami tam pagrindo, įžeidinėja ir skriaudžia mane".

VIENAREIŠMIAI PRIELINKSNIAI

Jau esame rašę apie įvairius prielinksnius, ypač atkreipdami dėmesį į jų netaisyklingą vartoseną. Jie yra vadinami *senybiniais*, nes mūsų kalboje jau nuo seno vartojami. Sunku ar beveik neįmanoma pasakyti, iš kurio žodžio koks prielinksnis yra kilęs. Taip pat jie vadinami *daugiareikšmiai*, nes vartojami įvairiomis skirtingomis reikšmėmis. Imkime pvz. prielinksnį *per*. Jis gali žymėti *vietą* (Eik per lauką), *laiką* (Per savaitę manau tai atlikti), *būdą* (Jis į klausimus atsakinėjo per vertėją) ir t.t. Dabar pažvelkime į kitus panašios reikšmės prielinksnius, vadinamus *naujybiniais*, nes jie palyginti neseniai atsiradę mūsų kalboje: *išilgai*, *skersai*, *įstrižai*. Aišku, kad jie yra kilę iš būdvardžių *išilgas*, *skersas*, *įstrižas*. Šie prielinksniai yra *vienareikšmiai*, nes žymi tik *vietą*. Pvz.: *Eik išilgai, skersai, įstrižai lauko*. Jais negalima nusakyti nei laiko, nei būdo (kaip prielinksniu *per*).

Visi vienareikšmiai prielinksniai vartojami su kilmininku, išskyrus besibaigiančius galūnėmis *-ai* arba *-tai*, kurie gali būti var-

tojami ir su kilmininku, ir su galininku, pvz. galima sakyti: *Eik skersai kiemą* (arba *kiemo*).

Kartais ir vienareikšmiai prielinksniai pavartojami netaisyklingai. Net kai kurių rašytojų veikaluose galima užtikti prielinksnius *greta* ir *šalia* vartojant kartu -su prielinksniu *su*, sudarant tam tikrą junginį, vartojamą su įnagininku. Pvz.: *O laukuose reikėjo greta su didžiaisiais dirbti* (I. Simonaitytė). *Šalia su seseriaėjo ir broliukas*. Bendrinėje kalboje čia geriau vartoti *greta* ir *šalia* su kilmininku, nepridedant prielinksnio *su*: *greta didžiųjų, šalia sesers*.

Tų vienareikšmių prielinksnių lietuvių kalboje yra gal dar daugiau negu daugiareikšmių, pvz.: *link*, *įkandin*, *dėka*, *vietoj*, *anot*, *pasak* ir t.t. Juos vartojant, vis dėlto kartais įsibrauna klaidų ir netikslumų.

Su prielinksniu *link* nereikėtų, kitų kalbų pavyzdžiu, darytis žodžių junginio *kas link*. Pvz.: *Kas link tos nelaimės*, (= *Apie tą nelaimę*) *ten dar nieko negaliu pasakyti*. *Kas link jo elgesio*, (= *Dėl jo elgesio*) *tai būtų galima daug kalbėti*. *Kas link šio klausimo*, (= *Šiuo klausimu*) *neturime pakankamai žinių*.

Prie *įkandin* nereikėtų pridėti *paskui*. Pvz.: *Įkandin paskui jį atbėgo ir kiti*. Geriau yra sakyti: *Įkandin jo atbėgo ir kiti*. Arba: *Paskui jį atbėgo ir kiti*.

Prielinksnis *dėka* eina tik po linksnio, todėl jį galima vadinti ir *polinksniu*. Prieš linksnį jis nevartotinas. Pvz.: *Jis išlaikė egzaminus tik dėka mokytojo palankumo* (= *mokytojo palankumo dėka*).

Dėka nevartotinas, kai kalbama, apie priežastį, nulemiančią blogą veiksmo baigtį ar veikėjui nepalankią būseną. Pvz.: *Lietaus dėka* (= *Dėl lietaus*) *negalėjau atvykti*. *Dėka blogam orui* (= *Dėl blogo oro*) *žaidimas buvo atidėtas*. Siame sakinyje yra net trys klaidos: 1. *dėka* pavartotas prieš linksnį, 2. jis pavartotas ne su kilmininku, o su naudininku, 3. šiuo atveju visai jo negalimą vartoti, nes kalbama apie priežastį, nulemiančią blogą veiksmo baigtį.

P a s t a b a . Šiam prielinksniui (ar polinksniui) lietuvių kalboje paplisti gal pa-

Neturime užmiršti savo tiesioginės pareigos — rasti laiko ir būdų pabendrauti su savo vaikais. Tik gerai pažindami juos, galėsime teigiamai paveikti jų vystymąsi, taktiškai ir kantriai kovoti su neigiamais jų polinkiais.

dėjo lenku kalbos prielinksnis *dze*ki. Daugelis mūsų tarmių šio prielinksnio visai nepažįsta. Be jo galima lengvai apsieiti, vartojant dalyvių, padalyvių, pusedalyvių konstrukcijas, įnagininkus, prieveiksnius, o kartais visiškai perredaguojant sakinį. Pateiksim keletą pavyzdžių: *Gero gydymo dėka* (= *Gera gydoma*) *ji greitai pasveiko*. *Pastangų padidinimo dėka* (= *Padidinus pastangas*) *uždavinys buvo atliktas*. *Uolaus darbo dėka* (= *Uoliai dirbdami*) *pasiekėme gerų rezultatų*. *Savo mandagumo dėka* (= *Savo mandagumu*) *jis įsigijo daug draugų*. *Atsitiktinumo dėka* (= *Atsitiktinai*) *jis išvengė nelaimės*. *Naujų atradimų dėka* *buvo palengvintas žmonijos gyvenimas* (= *Nauji atradimai palengvino žmonijos gyvenimą*).

Prielinksnis *vietoj* taip pat ne visada tiksliai vartojamas. Šis prielinksnis nevartotinas su veiksmažodžiais, kur reikėtų vartoti prielinksnį *užuo*t. Pvz.: *Vietoj dirbti, jis išėjo pasivaikščioti*. Turi būti: *Užuo*t dirbęs, *jis išėjo pasivaikščioti*. Lietuvių kalbai visiškai netinka verstinis posakis *vietoj to*. Pvz.: *Vietoj to, kad padėtų* (= *Užuo*t padėjęs), *jis tik trukdo*.

Kai kur tarmėse užuo

t pasakius *vietoj*, sakoma *vieton*. Bendrinei kalbai teiktina tik prielinksnis *vietoj*, bet ne *vieton*.

Kai kas mano, kad prielinksniai *anot* ir *pasak* vartotini su galininku. Tai klaidinga nuomonė. Jie vartojami tik su kilmininku. Reikia sakyti ne *anot jį*, bet *anot jo*; ne *pasak jį*, bet *pasak jo*.

- Apie kunigus popiežius Jonas Paulius II susirinkusiems Romos vyskupijos dvasiškams taip pasakė: „Dievui reikia kunigo rankų, kad galėtų laiminti žmones; Dievui reikia kunigo lūpų, kad galėtų prakalbėti į žmones, Dievui reikia kunigo kūno, kad pratęstų jo kančią; reikia kunigo širdies, kuri išreikštų nenutrūkstamą Dievo meilę žmonėms. Dievui reikia pilno kunigo, kuris neštų žmonėms išganymą”.

- Lenkijoje, nežiūrint ilgos ateistinės priešpaudos, 90% naujagimių būna pakrikštijami, 85% katalikų yra praktikuojantys, visame krašte yra 27 vyskupijos, 24.000 kunigų, 30.000 serų vienuolių, 20.000 tikybos mokymo centrų.

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

GRAVIŪRŲ IR LITOGRAFIJŲ PARODA

Minint Vilniaus universiteto 400 m. jubiliejų, Lietuvos meno darbuotojų rūmuose buvo suruošta 19 a. graviūrų ir litografijų paroda. Darbų autoriai — buvę universiteto dėstytojai ir auklėtiniai. Jų kūrinių darbai turi labai daug bendro su universitetu. Šiuos žmones su Vilnium dažniausiai rišo šalutiniai ryšiai, nes dalį savo gyvenimo jie praleido Vakarų Europos miestuose. Todėl ir nenuostabu, kad jų kūriniai pasklido po visą Vakarų pasaulį. Vilniuje paliko tik įžymaus anglų grafiko, kelių dailės akademijų nario, viena vario įraiža, o taip pat ir buvusio Vilniaus universiteto profesoriaus J. Sauerso kūryba, atstovaujama vienos vario įraižos.

Yra pasilikusios A. Mickevičiaus "Konrado Valenrodo" iliustracijos, sukurtos tapytojo, grafiko, gydytojo ir filosofijos magistro V. Smakausko. "Vitolio raudos" iliustracija — J. Kaševskio. L. Rėzos paprastų žmonių dainų rinkinys — tik viena litografija. Daug N. Ordos litografijų iš Varšuvoje išleisto "Peizažų albumo". Jos lietuviams artimos, nes vaizduoja Lietuvos vietas — Vilniaus žemutinę pilį, Lentvarį, Gelgaudų pilį, Dubingius, Liškiavą ir kitas vietas. N. Orda Vilniaus universitete studijavo matematiką, o taip pat ir kompoziciją. 1831 m. dalyvavo sukilime ir vėliau turėjo bėgti į Paryžių.

Parodoje buvo taip pat iškabinta daug K. Bachmatavičiaus lakštų iš 1837 m. Vil-

niuje spausdinto leidinio "Vilniaus prisiminimai". Čia daugiausia atkuriamos scenos iš Vilniaus aukštuomenės gyvenimo. K. Bachmatavičius buvo dailininkas ir dirbo piešimo mokytoju dvaruose, laisvalaikius skirdamas grafikai.

Parodoje buvo Vilniaus teatro dailininko J. H. Glovackio sukurta litografija — populiarusis L. Stuokos-Gucevičiaus portretas. Si paroda yra ketvirtoji iš ciklo "Vilniaus universitetui — 400 m."

("Kultūros barai")

AKVARELĖS PARODOS

"Menotyra" apgailestauja, kad akvarelės menas respublikoje bręsta lėtokai. Labai mažai respublikoje menininkų, dirbančių vien tik akvarelės srityje. Šiaulių miesto parodų rūmuose buvo atidaryta 7-to ji respublikinė akvarelės paroda, kurioje dalyvavo 54 tapytojai su 156 darbais. Tai pirmoji dailės paroda šiame mieste. Pirmą kartą akvarelės istorijoje net penkiems parodos dalyviams buvo paskirtos premijos. Siūloma į šį darbą įtraukti jaunus dailininkus ir dažniau keistis akvarelės parodomis su kitomis respublikomis.

Kas treji metai įvairiuose šalies miestuose ruošiamos sąjunginės akvarelės parodos. Pirmoji sąjunginė akvarelistų paroda buvo suruošta 1965 m., kurioje dalyvavo keturi lietuviai su dvylika darbų. Penktoji paroda buvo suruošta pernai Maskvoje, kurioje jau dalyvavo dvylika lietuvių su 36 darbais.

FOTO MENININKAI

Lietuvoje iki šiandien nėra mokyklos, kuri ruošytų foto menininkus. Foto meno mėgėjai yra susibūrę į draugiją, kuriai priklauso daugiau kaip trys tūkstančiai asmenų. Draugija ruošia parodas ir už geriausias nuotraukas skiria dovanas. Neseniai Vilniuje buvo suruošta paroda, pavadinta "Paroda dėl priemonių saviveiklinei meno kūrybai toliau ugdyti".

Tai buvo reikšmingas renginys, per kurį išryškėjo talentingi foto menininkai: iš Trakų V. Monkevičius, iš Vilniaus R. Augūnas, A. Palevičius, iš Kėdainių A. Zakarevičius ir daug kitų.

("Kultūros barai")

MUZIKOLOGU SUVAŽIAVIMAS

Pabaltijo 12-tasis muzikologų suvažiavimas šiemet įvyko Taline. Šis suvažiavimas buvo skirtas nagrinėti Estijos, Latvijos ir Lietuvos muzikinėms kūrybinėms mokykloms. Lietuvai suvažiavime atstovavo dešimt muzikologų ir muzikos kritikų. Suvažiavime pranešimą padarė V. Landsbergis. Jis teigė, kad Rusijos konservatorijoje studijavę lietuviai kompozitoriai — Česlovas Sasnauskas, Mikas Petrauskas, Stasys Šimkus, Juozas Tallat Kelpša, Jurgis Karnavičius ir Juozas Žilevičius — pateko į labai palankią kūrybinę aplinką, kuri nulėmė šių kompozitorių ateitį. Suvažiavimo dalyviams buvo parodyti du naujausi lietuviški televizijos muzikiniai filmai: "Pasiutęs gegužis" — spalvotas, apie respublikos nusipelnusią artistę Giedrę Kaukaitę ir V. Barkausko "Kontrastinė muzika".

("Muzika ir teatras")

NELENGVA PAMINKLŲ GLOBA

Komunistai mėgsta šūkius, kurie išreiškia partijos norus ir ta kryptimi stumia visus savo piliečius. Tokie šūkiai labai dažnai užtinkami žurnaluose ir laikraščiuose. Pavyzdžiui: "Nė vieno paminklo be globos!" Šūkis šūkiu ir palieka. Istorinių paminklų Lietuvoje dar labai daug — jie apleisti, ir nieks nekreipia į juos dėmesio. Sakoma, kad juos saugoti ir globoti be visuomenės paramos neįmanoma. Partija ragina kiekvieną pilietį gerai pažinti savo krašto kultūrinį palikimą ir talkinti jo apsaugai.

Lietuvoje šiandien yra 10,380 istorijos ir kultūros paminklų. Juos saugoja daugiau kaip trys tūkstančiai kultūrinio palikimo ir tyrinėjimo kraštotyrininkų. Kai kurie kraštotyrininkai yra tinginiai. Pavyzdžiui, 1978 m. respublikoje buvo užregistruoti 48 paminklų apsaugos įstatymo pažeidimai. Nubausti tik šeši kaltininkai. ("Kraštotyra")

PARYŽIAUS BALETAS VILNIUJE

Vilniuje pirmą kartą lankėsi Paryžiaus baletas, kuris vilniečiams parodė dvi programas: Igorio Stravinskio "Šventąjį pavasarį", kuriame kompozitorius vaizduoja pavasario atbudimą, ir Verdi "Requiem".

("Muzika ir teatras")

ATSIŪSTA PAMINĖTI

ŠVENTASIS RAŠTAS. Komentarai — aiškinimai. Matas — Morkus. Paruošė Kostas Burbulys. Išleista 1979 m. Čikagoje. 282 psl., kaina nepažymėta. 3426 N. Plainfield Ave., Chicago, Ill. 60634.

Anicetas Bučys. EILĖRAŠČIAI. Išleido "Nida" Londone 1979 m. 100 psl., kaina nepažymėta. Galima gauti: Lietuvių namai, 2 Landbroke Gardens, London W11 2PT.

Peter J. Babris. SILENT CHURCHES. Research Publishers, Arlington Heights, Ill. 60005. Kieti viršeliai 523 psl., kaina 19.50 dol. (žiūr. recenziją šiame numeryje).

DVIDEŠIMTASIS ŽINGSNIS. Čikagos Aukštesniosios Lituanistinės mokyklos mokinių metraštis. 1978-1979 m. Redaktoriai: Romas Peleckas, Gaja Pemkutė, Viktoras Plenys, Algis Kuliešis. Metraščio globėjas Juozas Masilionis. 120 psl., kaina 4 dol.

Į LAISVĘ. Nr. 75(112). Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai. Redaguoja Juozas Kojelis, 747 - 23rd St., Santa Monica, Cal. 90402. Administratorius — Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, Cal. 93305. Metinė prenumerata Australijoje, JAV ir Kanadoje — 7 dol., kitur — 5 dol.

NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. Nr. 11, 1978 m. Leidžia Lietuvių Studentų Korp. Neo-Lithuania ir Amerikos Lietuvių Tautinė sąjunga. Redaktorius — Aleksas Laikūnas, 935 Beverly Rd., Cleveland Hts., Ohio 44121. Administratorius Bronius Kasakaitis, 7150 S.Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629. Šio numerio kaina — 4 dol.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Nr. 3(79) ir 4(80). Kr. Donelaičio Lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis.

Azorin. PIRMASIS STEBUKLAS. Vertė Povilas Gaučys. Išleido Rūta 1979 m. Viršelis Vytauto Virkau. Tai trumpos ispanų rašytojo Jose Martinez Ruiz (pasirašančio Azorin slapyvardžiu) novelės. 198 psl., kaina nepažymėta.

BENDRADARBIS. Nr. 25, 1979. Nek. Pr. Marijos seserų leidinys, skirtas vienuolijos rėmėjams, talkininkams bei bičiuliams. Redakcijos adresas: Immaculate Conception Convent, Putnam, CT 06260. Redaktorė — ses. O. Mikailaitė.

LITUANUS. Vol. 25, No. 2. Šio numerio redaktorius — V. S. Vardys. Administratorius — J. Kučėnas, 6621 S. Troy, Chicago, Ill. 60629.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Vilijos Eivaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nek. Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.